

Treball de fi de grau

Títol

Autor/a

Tutor/a

Departament

Grau

Tipus de TFG

Data

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:

Castellà:

Anglès:

Autor/a:

Tutor/a:

Curs:

Grau:

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Castellà:

Anglès:

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

Castellà:

Anglès:

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	3
METODOLOGIA.....	4
Objectius de la investigació	4
Justificació de la mostra.....	5
Metodologia de la investigació	8
Preguntes d'investigació	12
Formulació de les hipòtesis	13
INVESTIGACIÓ DE CAMP	15
1. Els presidents.....	15
<i>The West Wing</i> (1999-2006)	15
<i>Commander in Chief</i> (2005-2006).....	19
<i>Political Animals</i> (2012)	23
<i>Scandal</i> (2012-actualitat)	28
<i>House of Cards</i> (2013-actualitat)	32
2. Temàtiques	37
El patriotisme	37
Terrorisme	46
El racisme.....	49
El masclisme	53
Sexe	60
Conflictes internacionals	63
CONCLUSIONS	68
BIBLIOGRAFIA	73
Annex	75
1. MARC TEÒRIC	75
Sistema polític dels Estats Units.....	75
1. El poder executiu	75
El president i la seva administració	76
Funcions del president dels Estats Units.....	78
2. El poder legislatiu.....	80

Càmera dels Representants	80
Senat	81
Les funcions dels Congrés	82
3. El poder judicial	84
Patriotisme.....	88

INTRODUCCIÓ

Les sèries polítiques estan a l'ordre del dia. A la graella televisiva dels Estats Units es pot trobar un mínim de 5 sèries d'aquest gènere que neix pròpiament amb *The West Wing*. En canvi, a Espanya de producció pròpia, només es compta amb *La embajada* i *Crematorio*.

El drama polític apareix amb la hibridació dels gèneres a final dels anys 90 i, com a conseqüència, s'ha analitzat poc. Aleshores, aquesta investigació de l'evolució televisiva exclusivament de sèries de gènere polític és la primera a realitzar-se. Sí que hi havia estudis comparatius de peces audiovisuals de diferent gènere, com els realitzats per la professora Anna Tous, però no exclusivament polític de les sèries de la mostra.

Les teories de la comunicació ens ensenyen que efectivament els discursos d'aquestes sèries tenen un impacte en com l'espectador percep la política. Doncs, com que el present treball neix de la motivació personal del seguiment de les sèries *House of Cards* i *Scandal*, ja s'havia percebut el tractament de "corruptes" dels dos presidents ficticis, Fitz Grant i Frank Underwood, i hi havia l'interès per conèixer si els caps dels executius sempre s'han mostrat així.

Doncs, és un fet paradoxal que, malgrat que hi ha una desafecció per la política, no hi hagi un desinterès per aquest gènere sinó tot el contrari. L'espectador troba un encant per conèixer el que passa entre bambolines amb els polítics i aquestes peces audiovisuals els mostren tot allò que volen veure i/o confirmar.

METODOLOGIA

Objectius de la investigació

El principal objectiu de la investigació és realitzar una comparació entre els presidents dels Estats d'Units d'Amèrica de les diferents sèries i pel·lícules nord-americanes que s'han escollit a la mostra, per tal de veure l'evolució de la seva figura en un període emmarcat des de 1999 i fins a l'any vigent.

A partir d'aquest objectiu més general es desprenen d'altres més específics, el primer dels quals és veure les diferències i semblances entre els caps de l'executiu de ficció des de la presidència de Bill Clinton fins a Barack Obama. En aquest punt es classificaren els valors i qualitats polítiques que se'ls atorga, així també es farà indagació en la relació que mantenen amb el seu entorn i, per últim, s'observarà com resolen els conflictes que se'ls presenten.

El segon objectiu és determinar si les accions del president en mandat durant la transmissió de la peça audiovisual ha influenciat en el discurs de les sèries de televisió triades. Llavors s'haurà de relacionar el context polític i social dels Estats Units amb els capítols de les sèries i pel·lícules, tot seleccionant els moments més importants de la cultura política del país que són els casos pragmàtics dels quals alguns capítols es basen.

En tercer lloc, s'analitzarà el paper que desenvolupa el patriotisme dins el món audiovisual. Caldria conèixer si aquest element s'utilitza només com a expressió ideològica.

I per últim, el quart objectiu és conèixer si, en algunes peces audiovisuals la ideologia del mitjà que les transmet influeix en com es presenta el mandatari polític o no. Si la cadena és de pensament progressista, es criticarà a un president demòcrata o bé, al contrari, se'l dotarà només de bones qualitats.

Justificació de la mostra

La mostra compta amb cinc sèries nord-americanes des de 1999 fins a l'actualitat. Com senyala Gabriel Colomé, abans dels anys 80 sí que hi havia sèries sobre les figures polítiques però no sobre la política en sí¹.

Als Estats Units, *The West Wing* (El Ala Oeste) és considerada la primera sèrie que es centra en el funcionament de la política, a diferència de sitcoms com *Mr. President* (1987-1988) que es centraven en la vida personal del cap de l'executiu. A partir de l'èxit recollit per la sèrie amb més de 10 milions d'espectadors per temporada, ha crescut la quantitat de peces audiovisuals amb la política com a element protagonista. El portal IMDB indica que des dels anys 80 fins al 1999 es van desenvolupar una vintena de sèries relacionades amb la política i, a partir del 2000, hi ha més de 50. És aquest el motiu pel qual els estudis sobre el gènere polític a l'audiovisual són molt recents.

Partint d'aquesta premissa, la tria s'ha fet en relació a establir una mostra significativa de sèries polítiques emeses als Estats Units, encara que totes han estat retransmeses a l'Estat Espanyol de manera intermitent. El primer filtre que s'ha establert és que l'acció s'esdevingui al voltant de la Casa Blanca. A partir d'aquest barem, l'acció ha d'estar relacionada amb la figura del president dels EUA i, en el millor dels casos, que en sigui el protagonista.

Per tant, la mostra que s'ha seleccionat inclou, *The West Wing*, *Commander in Chief*, *Political Animals*, *Scandal* i *House of Cards* (figura 1).

La durada de cada episodi és força homogeni –rodant els 43 minuts cadascun- i s'ha volgut analitzar el mateix nombre de capítols per cada peça. Així, sèries com *The West Wing* o *Commander in Chief* s'han seleccionat els 6 primers episodis de la primera temporada en comptes

¹ (Colomé, 2012, p. 237)

dels 24 i 18 que tenen en total. Aquesta metodologia respon a la necessitat de delimitar el marc a analitzar.

Sèrie	Data d'inici	Data de finalització	Episodis analitzats	Temporades totals
<i>The West Wing</i>	22/09/1999	14/05/2006	6 episodis (1 ^a temp.)	7 (155 episodis)
<i>Commander in Chief</i>	27/09/2005	14/06/2006	6 episodis (1 ^a temp.)	1 (18 episodis)
<i>Political Animals</i>	15/07/2012	19/08/2012	6 episodis (1 ^a temp.)	1 (6 episodis)
<i>Scandal</i>	5/04/2012	En emissió	7 episodis (1 ^a temp.)	5 (88 episodis)
<i>House of Cards</i>	1/02/2013	En emissió	6 episodis (4 ^a temp.)	4 (52 episodis)

Figura 1: Taula amb la mostra de les sèries polítiques analitzats.

El principal motiu per descartar altres sèries del mateix subgènere ha estat que les accions principals no recauen en el poder executiu nord-americà (com *Homeland*, *Boss* o *24*²). Per això, la trama d'aquestes cinc sèries té com un dels escenaris principals el despatx oval de la Casa Blanca.

Com ja s'ha comentat, totes les sèries a analitzar són de la primera temporada, excepte *House of Cards*. L'explicació d'aquesta tria és perquè el mercat audiovisual nord-americà es basa en la compra i venda de les sèries segons l'èxit de la seva primera temporada o capítol pilot. En ella ja es plasma les bases de la línia argumental per on es dirigirà la sèrie. En el cas concret de *House of Cards* s'ha triat l'última temporada – la quarta-, perquè és quan el personatge principal, Frank

² Encara que *24* comptés amb l'únic president negre de totes les sèries, el senador David Palmer, s'ha descartat, ja que no és pròpiament una peça de gènere polític sinó policíaca.

Underwood, assoleix el màxim càrrec del poder executiu i té més pes en les accions del govern.

Per últim, la característica principal de totes les sèries és que el protagonista és el president dels Estats Units amb excepció de *Political Animals*. És l'única on la protagonista no arriba a ser cap de l'executiu encara que sí que es mostren dues figures presidencials (president i expresident). A més és la que té la més clara referència a la realitat. Es presenta una família política semblant a la nissaga dels Clinton. El personatge principal, la secretària d'Estat i ex primera dama, està basat en Hillary Clinton.

Metodologia de la investigació

En una primera part, és un estudi qualitatiu- descriptiu que analitzarà la figura del president. Doncs, anirà acompanyat per la fotografia del president que s'estudia i la següent fitxa:

Nom	
Càrrec	
Edat	
Origen	
Partit	
Estat Civil	
Religió	
Professió	

Figura 2: Fitxa tècnica dels presidents de la primera part de l'estudi.

Després, s'entrarà pròpiament a l'estudi sobre com la sèrie mostra el personatge a través de les seves relacions personals. Doncs, és important veure el tracte que té amb la seva família i amb el seu equip de treball. Donat que als Estats Units un dels valors més importants és la família, s'estudiarà si el president és proper als seus fills o si, en canvi, no es preocupa del que els passa, o fins i tot, si no té descendència perquè no la té. També si el matrimoni presidencial és sòlid, si és de conveniència, si hi ha infidelitats, etc.

En segon lloc, veure les relacions amb el seu *staff* són necessàries donat que són les persones amb qui el president passa més temps. Si es desenvolupa d'una manera amistosa i són més que companys o bé, si el seu tracte no transcendeix l'àmbit laboral i és més llunyà. Es conclourà amb els aspectes de la seva personalitat que es distingeixen

per les accions que dur a terme: si és orgullós, segur/insegur, moralista, corrupte, etc.

A la segona part de l'estudi, és també un estudi qualitatiu-descriptiu, ja que és una anàlisi del discurs sobre les següents temàtiques:

1. Patriotisme

D'aquesta segona part, el patriotisme es determinarà per fragments de les sèries dels discursos però també per les següents variables quantitatives:

- a) El nombre de vegades que apareix la bandera americana en el total de capítols analitzats de cada sèrie
- b) El nombre de vegades que surt l'escut

A través dels resultats d'aquestes variables s'obtindran gràfiques comparatives entre les sèries que s'analitzen per tal de fer un apropament al patriotisme. Es procurarà definir:

- a) Quan i com apareix la bandera dels EUA?
- b) Quina funció té l'escut quan apareix?
- c) Quin és el context quan els personatges fan servir l'apel·latiu 'líder del món lliure' o 'comandant en cap'?
- d) Quins altres elements discursius hi ha que transmetin patriotisme?

2. Terrorisme

També a través de l'anàlisi del discurs es seleccionaran fragments de diàlegs de diferents escenes per donar resposta a:

- a) Quin és el context apareix el capítol on es tracta el tema?
- b) Quina és la reacció del president/a?
- c) Quines mesures es prenen?
- d) És una temàtica que suposa una crítica a la realitat de l'administració en el poder?

3. Racisme

El racisme és important perquè és un dels problemes que estan molt vigents al panorama polític actual. La selecció d'escenes per realitzar el comentari del discurs respondran a les següents qüestions:

- a) Hi ha algun president negre o d'una comunitat minoritària?
- b) Els presidents són racistes?
- c) Hi ha discursos racistes a les sèries?
- d) És un element per fer campanya política?

4. Masclisme

Per descomptat, les sèries tindran elements masclistes, però:

- a) En quines sèries hi ha més elements masclistes?
- b) Quins són els comentaris?
- c) Només hi ha comentaris o també hi ha accions?
- d) Quin paper té la dona en les sèries?
- e) Les primeres dames tenen aspiracions polítiques?
- f) Es mostra la dificultat d'arribar al poder per part de la dona?

5. Sexe

Les preguntes que es respondran a aquest apartat són:

- a) Es mostra les relacions sexuals del president?
- b) Hi ha mostres d'afecte entre la parella presidencial?
- c) Hi ha relacions homosexuals o només heterosexuales
- d) Hi ha relacions extramatrimonials?

6. Conflictes internacionals

Donat que tots els presidents dels Estats Units s'han d'afrontar a problemes diplomàtics i a les sèries també es mostra:

- a) Hi ha un país que totes les sèries tractin el conflicte diplomàtic?
- b) Quin és el problema amb el país?
- c) Quina és la resolució?
- d) Com es plasma el dirigent del país en conflicte?
- e) De quina manera es relaciona el president nord-americà amb ell?

Per últim, a les conclusions s'inclourà el paper de la cadena de televisió que emet la sèrie. S'explicarà quina és la seva ideologia i si això influeix en la transmissió de la imatge i dels missatges del president.

Preguntes d'investigació

Dels diferents objectius se'n desprenen una sèrie de preguntes que es plantegen a continuació:

- Com es representen els presidents dels Estats Units d'Amèrica a l'audiovisual d'aquest país?
 - La imatge d'aquesta figura ha anat evolucionant o s'ha mantingut?
 - Es presenta de manera propera? Es presenta de manera llunyana?
 - Té una imatge heroica? Té una imatge corrupta/cínica?
- Quan apareix la figura de la dona presidenta a *Commander in Chief*? És discriminada pel fet de ser dona? Rep comentaris masclistes?
- Les conjuntures polítiques més destacades de la cultura política nord-americana queden plasmades a les sèries dels EUA (racisme, terrorisme, conflictes internacionals)?
- Les accions polítiques del president en mandat durant la retransmissió de les peces han influenciat el discurs d'aquestes sèries i films?
- Com es veuen les mostres de patriotisme en aquestes peces?
 - En quin context s'apel·la al patriotisme? És recurrent?
- La ideologia del mitjà que retransmet la peça audiovisual influeix en el discurs d'aquesta (són un element per fer campanya política en favor de la ideologia que defensen)?

Formulació de les hipòtesis

La primera hipòtesi que es planteja al treball és que la imatge del president dels EUA ha evolucionat de persona heroica a persona corrupta en les peces audiovisuals analitzades.

Els diferents conflictes socials i polítics que ja formen part de la cultura dels EUA, han influenciat la manera d'actuar dels personatges. Per exemple, la guerra contra el terrorisme s'iniciarà també a l'audiovisual després dels atemptats de l'11 de setembre – difícilment ho trobarem abans d'aquesta data. Per tant, d'aquest punt se'n deriva la hipòtesi que els temes més recurrents que es tracten a les pel·lícules i sèries són de casos de corrupció dels partits, conflictes bèl·lics (guerra contra el terrorisme, conflicte a l'Orient Mitjà, etc.) i escàndols sexuals.

A més, tot i que hi ha hagut una evolució de la societat americana cap a un nivell de segregació racial cada vegada més reduït, a les sèries encara hi ha elements racistes.

Amb aquest desenvolupament social també s'ha fet palès la gran presència de dones en càrrecs importants i, tot i que encara cap dona als EUA ha pogut arribar a ser cap de l'executiu, a la ficció americana sí que hi ha dones presidentes. La hipòtesi sobre aquest punt és que la seva presència a l'audiovisual no s'allibera d'estereotips i comentaris sexistes per part de personatges de la mateixa sèrie.

Respecte al patriotisme americà, es podria dir que és un element clau per explicar la política nord-americana. Aquesta hipòtesi explicaria que tant a la realitat com a la ficció es pot veure que en la majoria de conflictes sociopolítics s'apel·la a aquest valor. El patriotisme apareix en formes de presència de la bandera dels Estats Units i l'escut presidencial, l'entonació del seu himne, el respecte i la salutació al president, el fet de nomenar-lo "líder del món lliure" o "comandant en cap", entre altres. Aquests elements que formen part del patriotisme s'hauran d'analitzar al treball.

Per últim, als EUA la ideologia dels mitjans no influeix en el discurs de les peces audiovisuals. Aquests es regeixen més per la llei del mercat que pel posicionament polític que tinguin a l'hora d'emetre els seus productes.

INVESTIGACIÓ DE CAMP

1. Els presidents

The West Wing (1999-2006)

Nom	Josiah "Jed" Bartlet
Càrrec	Cap de l'executiu
Edat	Prop dels 60 anys
Origen	New Hampshire
Partit	Demòcrata
Estat Civil	Casat
Religió	Catòlic
Professió	Economista. Premi Nobel d'Economia

Des del primer capítol, Jed Bartlet és el president dels Estats Units que acaba d'arribar a la Casa Blanca. Aquest home és el primer cap de l'executiu de les sèries de gènere polític als EUA. Bartlet és el producte d'un laboratori televisiu on es mostra la figura d'un candidat impossible. És un home de baixa Estatura, d'ascendència irlandesa, catòlic, de New Hampshire i premi Nobel d'economia. El seu perfil és poc representatiu i alhora massa bo per ser real.

És un líder alligador, traient constantment la seva faceta de mestre i pare. El seu equip té una relació molt propera amb ell, lligada al paternalisme que exerceix en la seva manera de concebre el càrrec. Això el duu a aconseguir autoritat mitjançant l'exemplaritat i una actitud propera. Aquest element condueix a què a vegades els seus treballadors li faltin al respecte o, fins i tot, prenent-se massa confiança, com és el cas en què en un partit de bàsquet entre el president i el seu equip, Josh Lyman li diu al president "Il·lunàtic,

mentider", per fer trampa i dur un jugador de la NBA per jugar amb ell.

La sèrie el mostra en diferents moments en posicions vulnerables per tal d'apropar la seva figura i despertar l'empatia del públic. Serveixen d'exemple quan cuina pel seu equip fent "*chile* amb carn"; l'episodi què es sobremedica i llavors es troba sota els efectes secundaris cosa que el fa ser més amistós amb els altres; o també quan s'obre emocionalment amb Toby Ziegler:

-Toby Ziegler (T.Z), cap de comunicació de la Casa Blanca: Supongo que ultimamente no nos hemos llevado muy bien.

-Jed Bartlet (J.B), president dels EUA: No, supongo que no.

-T.Z: Le he hecho enfadar.

-J.B: Sí.

-T.Z: ¿David Rosen fue su primera elección para mi Trabajo?

-J.B: Sí.

-T.Z: Me alegro de haber tenido esta pequeña charla señor. Me siento mucho mejor, gracias.

-J.B: Estuvimos despiertos toda la noche Toby. Leo, Josh y yo. Ellos me gritaban: "Gobernador, por el amor de Dios, tiene que ser Toby. Tiene que ser Toby". Pero yo me mantuve firme y fuimos a ver a David Rosen. Rosen dijo que quería hacerse socio de Salomon Brothers, gracias a Dios. No podría vivir sin ti, Toby. En serio, estaría perdido, estaría desorientado.

Aaron Sorkin, el creador de la sèrie, va tenir cura d'aquesta imatge i fins i tot, amb la tria de Charlie Young s'encarrega d'accentuar el caràcter del president i la seva ferma voluntat de conèixer a tots els seus subordinats i preocupar-se per ells. D'altra banda, tot i el tracte cordial amb els membres del seu *staff*, hi ha moments que també actua com un pare que reprèn els seus fills quan cal. Aquests moments són alguns on es mostra els seus punts negatius: és aïrat, orgullós i pren decisions segons els seus Estats d'ànims com al capítol 1.3 "A

proportional response” on vol venjar-se dels dirigents sirians per haver atemptat contra un avió on anava el seu metge personal.

En tant a la seva família, als episodis de la mostra no apareix la primera dama perquè es troba de viatge oficial a Afganistan, però sí que es dona a conèixer la seva filla de 19 anys, Zoey. Amb ella el president es mostra sobreprotector donat que és la seva filla petita. Al capítol “Mr. Willis of Ohio” (1.6), Bartlet li explica Zoey profundament preocupat perquè ha de dur seguretat en tot moment. L’estima tant que si a ella li passés alguna desgràcia o si la raptessin, el col·locaria en una situació que l’invalidaria per dur a terme les seves tasques pel trasbals emocional o pel xantatge que podria rebre a canvi de la seva vida.

Es presenta com un home religiós però és respectuós amb la llibertat ideològica. De fet, al primer capítol, Josh té un problema amb els representants de la comunitat religiosa en blasfemar. Bartlet surt a la seva defensa dient que aquest grup no havia condemnat l’amenaça que havia rebut la seva néta per posicionar-se a favor de l’avortament. El fet de ser creient no el condiciona per ser crític amb la comunitat religiosa.

Doncs, Bartlet es presenta incorruptible en tots els aspectes de la seva vida. A diferència de la resta de sèries, el seu cas demostrar una actuació completament neta de traïcions, conspiracions i mala praxi política, fets que són els que es critiquen l’establishment de Washington. És l’element diferenciador de la política de Bartlet: mantenir-se fidel als seus principis en tot moment, malgrat que això li compliqui més la seva governança. Mentre que qualsevol polític solucionaria els problemes més maquiavèl·licament, abandona de tot el cinisme, s’implica paternalment, i eleva la política nord-americana a quelcom excels. És capaç de donar-ho tot pel país sense corrompre’s ni corrompre. Aquest fet el converteix en un president impossible, en un dirigent idealitzat. No són envà els propòsits dels creadors en plasmar a Jed Bartlet d’aquesta manera. Com destaquen Gabriel

Colomé i Carmelo Moreno del Río³, "la comparació entre Josiah Bartlet i George W. Bush deixava en mala posició a la realitat davant d'un personatge de ficció". La sèrie favorable als demòcrates es va emetre a la cadena NBC, també d'una clara d'ideologia favorable a aquest partit. I va comptar com assessor a Eli Atti i David Axelrod que havien format part de les campanyes d'Al Gore i Obama respectivament. Doncs, la intenció és crear una oposició a l'administració republicana, que tot i ser fictícia, no deixa de ser efectiva, perquè la figura del President Bartlet era ben rebuda per l'audiència de més de 10 milions per temporada.

³ (Colomé, 2012, p. 246)

***Commander in Chief* (2005-2006)**

Nom	Mackenzie Allen
Càrrec	Cap de l'executiu
Edat	Prop dels 50 anys
Origen	Connecticut
Partit	Independent
Estat Civil	Casada
Religió	-
Professió	Advocada. Rectora de la Universitat de Richmond

Mackenzie Allen és l'única dona de tota la mostra que és presidenta dels Estats Units, i la primera també en una sèrie política. Arriba a dalt de tot de l'executiu al primer capítol de *Commander in Chief* a causa de la mort del President Theodore Roosevelt Bridges. Abans de ser triada vicepresidenta era rectora de la Universitat de Richmond i de professió advocada. Bridges era el candidat republicà a la presidència i li va demanar anar amb ell al bitllet, ja que és la persona que més el complementava: una dona d'ideologia independent, sense confessió religiosa i amiga de membres del Tribunal Suprem⁴.

Malgrat que la voluntat del president era provocar la seva dimissió, decideix agafar les regnes del poder executiu per evitar que el president del Congrés, Nathan Templeton, un home masclista i sense escrúpols, arribés a ser el comandant en cap.

Des del primer moment el personatge de Mackenzie Allen es presenta com la continuïtat de Jed Bartlet de *The West Wing*. Una dona

⁴ El bitllet a la presidència són els dos candidats d'un partit a ocupar els càrrecs de president i vicepresident. Normalment s'intenten triar perfils que es complementen, com és el cas de Frank i Claire Underwood. Tot i això, la relació de parentiu entre ells dificulta la seva elecció, ja que, com ho diuen a la sèrie, només el 20% dels nord-americans aprova que un president i un vicepresident estiguin emparentats.

impol·luta, impossible de corrompre, sense errors i que no vetlla pels seus interessos sinó pels dels americans. Ja com a vicepresidenta desaprova públicament els errors del seu president. És aquest el motiu pel qual Theodore pensava donar-li un càrrec en el Tribunal Suprem i, d'aquesta manera, alliberar-se d'ella i col·locar en el seu lloc a Nathan Templeton.

Mackenzie Allen és una "superdona" que té temps per fer-ho tot: resoldre els problemes de la nació, els internacionals i els de la seva família per molt ínfims que siguin. Encara que, per sobre de totes les coses, és mare i una esposa que no deixa a la seva família en segon lloc. Mackenzie pot continuar tenint una vida familiar sense que entorpeixi la seva tasca política i viceversa, a diferència del seu predecessor Theodore Bridges. La sèrie ho remarca amb la següent conversa entre el fill de Bridges i la filla de Mackenzie (capítol 1.3):

- Amy Calloway, Primera Nena: mi mamá lo arreglará [*un error ortogràfic d'una placa*]. Ella ahora es la presidenta.
- Thomas Wilson Bridges (TB), ex Primer Nen: No vas a volver a verla. Es lo que pasa.

Durant tots els capítols, Mackenzie s'encarrega de què l'afirmació de Thomas no es compleixi. Sovint deixa la seva tasca com a presidenta per atendre els seus fills. Per cert, són nens que tenen el dret de passejar-se on vulguin, incloent-hi el despatx oval, sense que ningú els reprengui. A part d'això, també els mostren com a models a seguir que l'únic problema que tenen és que la premsa no els deixa en pau. Allen ho detecta i ràpidament ho resolt amb una xerrada amb els periodistes corresponsals a la Casa Blanca:

- Mackenzie Allen (M.A): Mirad, entiendo que es atractivo hacer una cobertura sobre los hijos del presidente. Es divertido, entrañable, es comerciable. Pero no es noticia informar sobre los hijos.
- Periodista (P.): ¿No debe ser la prensa quien decida qué es noticia?

- M.A: Sí, claro. Aun así, algunos de vosotros sois padres y asumo que tenéis la misma regla número uno que yo tengo. Por cierto, esta no es la Mac presidenta sino la Mac madre. No quiero que os metáis con mis niños.

Aquesta part més maternal també la treu amb la seva nació. Al capítol "First Strike" (1.3), quan descobreix que el colpista Sánchez a l'Illa de Sant Pasquale ha manat a assassinar 9 agents que pretenien desactivar un càrtel de coca, vol arrestar a Sánchez i que el jutgin a un tribunal dels EUA. Davant de la impossibilitat del seu comitè de crisi de trobar una manera de fer justícia, Allen s'indigna: "entonces, ciudadanos de mi país son asesinados y me dicen que no puedo hacer nada, ¿verdad?". No només és una actitud maternal sinó patriòtica perquè un president nord-americà, dóna igual si és republicà, demòcrata o independent, per sobre de tot, és la figura que més representa aquest valor.

La Presidenta Allen és un personatge idíl·lic que no té cap vici i això la converteix en un model a seguir. Però, malgrat que Allen vol transmetre una imatge feminista, s'allunya d'aquesta representació. La sèrie és masculista amb accions indirectes encara que els seus missatges directament vulguin aconseguir el contrari. Mackenzie és la presidenta amb més poder del món però també té temps de cuidar els seus fills i el seu home. No s'allunya de la part d'una perfecta mestressa de casa per governar. El seu home, el Primer Cavaller, Rob Calloway, no es conforma amb el seu paper dins l'organigrama polític, ja que creu que les tasques de triar cortines o vaixelles no són dignes per a ell i en delega la seva realització. En resposta, la presidenta ha de cridar-lo d'atenció, cosa que resulta no ser efectiva. Malgrat això, s'estimen i a cada moment que estan junts es fan demostracions d'afecte. Els creadors han volgut que Rob i Mackenzie formin una parella presidencial envejable on no hi ha lloc les infidelitats. En definitiva, la presidenta té una família que frega la perfecció.

Si s'analitza la relació amb el gabinet i el seu staff administratiu, es pot veure que el president del Congrés, Nathan Templeton, representa el paper del clàssic antagonista més propi de telenovel·la. Davant dels constants obstacles que Templeton trama contra Mackenzie, ella acostuma a arreglar-ho de la millor manera possible sense alterar-se. De fet, poques vegades la veiem nerviosa o enfadada. Els adjectius que la defineixen són més aviat contraris: temperada/moderada, positiva, astuta i inalterable. El moment que més aviat se l'ha vist molesta és a causa d'una ordre desobeïda per la fiscal general, Melanie Blackston de no tortura a un terrorista. Aquest fet va propiciar la seva destitució directa per part de la Presidenta Allen. Els comentaris masculistes tampoc la treuen de les seves caselles. De fet, se'ls pren amb ironia i deixa el judici de valor a l'espectador. Doncs, amb Mackenzie Allen hi ha una continuació de les classes morals i polítiques que *The West Wing* va començar.

***Political Animals* (2012)**

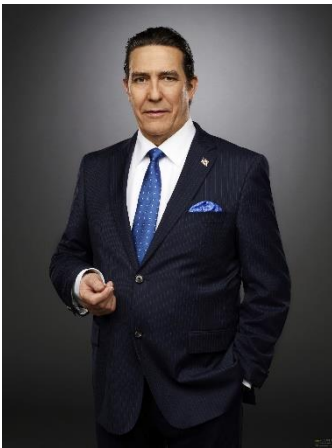

Nom	Paul Garcetti
Càrrec	Cap de l'executiu
Edat	Prop dels 45 anys
Origen	-
Partit	Demòcrata
Estat Civil	Casat
Religió	-
Professió	-

Encara que Paul Garcetti és el president electe de *Political Animals*, les seves aparicions en la trama són escasses. El mandat de Garcetti és el tercer consecutiu del partit demòcrata. A les primàries, guanya a Elaine Barrish però, quan venç a les generals, convida a Barrish a que sigui la seva secretària d'Estat. Hi ha poques dades sobre ell però, en la seva primera aparició ja deixa clar que és d'ascendència italoamericana. Així doncs, és un president d'una comunitat minoria. Aspecte inspirat en l'actual presidents dels Estats Units, Barack Obama, de manera que es dedueix que la seva figura és una al·legoria a la realitat. De la seva vida privada es coneix poc perquè, encara que es menciona que té fills, no hi ha cap escena familiar ni de parella.

Paul Garcetti és una persona que escolta les opinions dels seus homòlegs, però sobretot de la seva secretària d'Estat, Elaine Barrish, que és la protagonista de la sèrie. Després de sentir rumors sobre que a les següents eleccions Barrish es presentaria com a opció a les primàries demòcrates tot i que ell no ha gastat dues legislatures, vol descobrir les cartes de la secretària d'Estat i li ofereix un càrrec vitalici al Tribunal Suprem. Si Barrish accepta el càrrec, es trauria la

competència, i si no ho fa, la secretària quedaria com una oportunista i ambiciosa que només vetlla pels interessos personal. Per tant, és un home ambiciós, estrateg amb sentit d'unió dels nord-americans i un ferm dirigent pels demòcrates. La seva mort en un accident de vol obre el debat sobre qui dirigirà el partit en les següents eleccions: el vicepresident o Elaine Barrish.

Nom	Donald "Bud" Hammond
Càrrec	Ex cap de l'executiu
Edat	Prop dels 60 anys
Origen	Carolina del Nord
Partit	Demòcrata
Estat Civil	Casat
Religió	-
Professió	-

Donald Hammond va ser un president marcat per diferents escàndols sexuals. És conegut per la premsa com un home adúlter que té relacions íntimes amb les seves ajudantes i després les acomiadava. El personatge, que està basat en Bill Clinton, és masclista i mentider. Durant la presidència, sempre tenia al seu costat a Elaine Barrish. Llavors, quan saltaven els escàndols, l'enganyava dient-li que les dones que l'acusaven de ser infidel mentien.

És un home prepotent que aspira a allargar el seu legat a través de Barrish, per això, no només li dóna suport sinó que li exigeix que actuï i menteixi per guanyar les primàries.

No hi ha cap mostra de com tracta al seu equip de la Casa Blanca perquè a la sèrie té més pes la seva vida personal. Amb la seva família és un pare proper però exigent. Els seus fills tenen por a decebre'l i,

malgrat que tenen més de 25 anys, busquen la seva aprovació. Una vegada que Elaine perd les eleccions primàries, els seus fills el culpen d'haver-se carregat la campanya política de la seva mare pels repetits escàndols sexuals. Encara que, fins al seu divorci, la premsa no havia confirmat cap dels rumors, una vegada Elaine i ell se separen, Bud Hammond comença a sortir amb una dona jove, d'edat semblant a la dels seus fills, i actriu de telenovel·les. Aquest punt no impedeix que a les reunions familiars no intenti afalagar en tot moment a Elaine Barrish. Al final de la sèrie, es dona a entendre que tornar amb Barrish després de jurar-li que havia canviat i que no tornaria a ser un adúlter.

Nom	Elaine Barrish
Càrrec	Secretària d'Estat. Candidata a les primàries del partit demòcrata
Edat	Prop dels 60 anys
Origen	Illinois
Partit	Demòcrata
Estat Civil	Divorciada
Religió	-
Professió	Advocada

Elaine Barrish és l'aspirant a presidir el partit demòcrata a les pròximes eleccions fictícies de *Political Animals*. El seu paper a la política ha estat rellevant donat que ha estat la primera dama en els últims dos mandats i, sota l'administració de Garcetti, és l'actual secretària d'Estat.

La sèrie mostra a Elaine com una persona neta de tota corrupció i és per això que pot donar lliçons polítiques a qualsevol persona de la Casa Blanca. Així doncs, malgrat que no s'ha mostrat cap mala gestió del president Garcetti que es pugui considerar greu, ella decideix avançar-

se un mandat per presentar la seva candidatura a les primàries perquè creu que és la millor pel càrrec, millor que l'actual president o el vicepresident.

A tall d'exemple, quan un submarí espia xinès es queda atrapat a prop de la costa nord-americana amb 100 homes dins, la secretària és partidària de rescatar-lo, en canvi, el president vol que ho faci el govern xinès (que es neguen a fer-ho per no acceptar públicament que espiaven als EUA).

- Elaine Barrish (E.B), secretària d'Estat: Podemos rescatarlos nosotros mismos.
- Fred Collier (F.C), vicepresident dels EUA: El presidente ha decidido respetar los deseos de...
- E.B: No podemos abandonar a esos 100 hombres.
- F.C: No nos vengas con lo moralmente correcto cuando estás tramando un golpe de estado.

De manera que és una dona que apel·la al sentimentalisme, a l'ètica i a la moral quan s'han de prendre decisions polítiques. De la mateixa manera que Mackenzie Allen, té una visió maternal amb el món, però sobretot, amb la nació nord-americana. És tan moralista que no veu les conseqüències polítiques que puguin sorgir de les accions correctes.

Barrish té una relació molt propera amb la seva família, inclús amb Bud Hammond, el seu exmarit. No només s'encarrega dels afers polítics sinó de cuidar els seus fills de més de 25 anys, sobretot de TJ que ha tingut dos intents de suïcidi i és drogoaddicte. El tracte amb ells és molt proper malgrat que confessa que tant ella com Bud van anteposar "els desitjos del país abans que el benestar dels fills" i que hauran de viure amb aquest malestar tot el temps que els queda de vida.

Elaine també ha de suportar comentaris masclistes o fins i tot, accions. Són exemples quan el ministre d'exterior rus li toca el cul, les mirades lascives que ha de suportar quan està realitzant les seves funcions o comentaris sobre que, "per sort, els EUA té una dona atractiva al càrrec

de secretària d'Estat". Els atacs no són en la mateixa mesura que Mackenzie Allen, però són perceptibles.

Per últim, si Barrish és la protagonista de la sèrie i el títol de la mateixa es refereix a ella, no té una coherència amb la manera d'actuar tan tova que té. Com que la majoria del temps es centra en la vida familiar, es vol justificar perquè Barrish accepta tornar amb Donald Hammond. Malgrat que hi ha infidelitats, són persones que s'estimen i que no poden estar separades l'una de l'altra. La mateixa solució que van seguir els Clinton. Per això, segurament el canal que ho emet, USA Network (que pertany a la cadena demòcrata NBC), volia que l'espectador faci una comparació entre Hillary i Elaine Barrish, i així preparar el camí de Clinton a la Casa Blanca. En conclusió, la sèrie dona una visió per entendre més el perquè de la decisió de la demòcrata de continuar amb l'expresident, Bill Clinton.

Scandal (2012-actualitat)

Nom	Fitzgerald "Fitz" Thomas Grant III
Càrrec	Cap de l'executiu
Edat	Prop dels 50 anys
Origen	Califòrnia
Partit	Republicà
Estat Civil	Casat
Religió	-
Professió	Advocat. Pilot de combat condecorat de la Marina dels EUA

Fitzgerald Grant III és l'únic president republicà de la mostra. Si la seva creadora és Shonda Rhimes (*Anatomia de Grey*), el tractament que es fa de la seva figura és tacat d'un gran toc dramàtic, i la vida personal del president centra la gestió del seu mandat. Si bé Grant no és el protagonista de la sèrie, sinó l'exassessora política de la campanya republicana, Oliva Pope, la seva aparició té una gran importància perquè forma part de la vida personal d'Olivia.

El president de *Scandal* és un home que l'únic punt dèbil que se li pot trobar a la primera temporada és que és infidel i mentider. El plantejament de la sèrie que fa Shonda no deixa veure les accions polítiques fins a les següents temporades. De manera que hi ha algunes pinzellades de la seva personalitat que no es mostren perquè es desenvolupen sobretot a partir de la tercera temporada.

Les relacions personals que centren les sèries són a quatre nivells: amb Olivia Pope, amb Mellie Grant, amb Cyrus i amb la vicepresidenta, Kate Burton.

Olivia Pope és la debilitat de Fitz. Ell li confessa que l'única dona de la qual està enamorat és d'ella. La seva relació és un estira-i-arrotonsa en la que el president vol continuar tenint-la d'amant. A la primera temporada, Fitz es veu envoltat d'un escàndol sexual que el relaciona amb la seva secretària, Amanda Turner. Ell menteix a Oliva dient-li que no s'ha produït aquesta relació perquè "només estima a una dona".

L'actitud de Fitz amb Olivia és d'una persona seductora que controla la situació. Sap que només amb apropar-se a ella, tot el personatge dur que Pope s'ha creat, es torna vulnerable. És el moment que ella es mostra dèbil, el troba irresistible i acaben tenint relacions esporàdiques. És per això que evita tenir un contacte amb ell.

En altres aspectes, ella el veu capaç de tot i no dubte en preguntar-li si ha sigut ell qui ha manat a matar a algun personatge. Amb només analitzar-li l'expressió de la seva cara pot conèixer si li menteix o li diu la veritat.

La relació de Fitz amb la seva dona, Mellie, és molt diferent de la que té amb Oliva. És més semblant amb la de Frank Underwood i Claire. Així doncs, és una unió de conveniència que es sustenta pel poder polític. Els dos tenen aspiracions a Washington i s'ajuden mútuament per aconseguir-les. Mellie el va fer guanyar vots a les eleccions primàries, i la seva intenció és, després del mandat de Fitz, postular-se com a candidata republicana.

La primera dama coneix les relacions d'infidelitat del seu marit i les permet. Fins i tot, després de la filtració a la premsa d'una gravació d'Olivia i Grant tenint sexe, ella desmenteix els rumors que siguin d'alguna amant del president sinó que són unes relacions íntimes entre ells. Durant el capítol "Grant: For the people" (1.7), fins i tot increpa a Olivia de no haver fet la seva "part de la feina" que és tenir sexe amb el president per "tenir-lo content".

La relació de Fitz amb els seus fills no és millor que amb Mellie. No formen part de la seva vida perquè Olivia ocupa tot l'espai. La parella presidencial els té en un internat i els mantenen allunyats del focus polític i de premsa. A la primera temporada només surten mencionats quan Mellie se'ls vol endur a Santa Bárbara (Califòrnia) després de descobrir-se l'escàndol sexual de Fitz amb Amanda Turner.

En les relacions laborals, té a Cyrus que és la persona que s'encarrega de resoldre la majoria dels problemes de maneres menys ètiques. Cyrus és el seu cap de gabinet, així doncs, és la persona que Fitz més confia excepte quan es tracta de relació amb Olivia. El tracte és d'iguals al president i, sovint també d'una manera reprensiva per les males decisions que Fitz pren. El cap de gabinet té una mala praxi a l'hora d'actuar, fins i tot mana a matar en diferents ocasions durant tota la sèrie. Tot i això, el president sembla no tenir consciència de les accions de Cyrus. D'igual manera, és recurrent que ell no acati les ordres del president i, Fitz poques vegades segueix els seus consells.

Per últim, el contrapunt de la història és la vicepresidenta, Kate Burton. En les primàries va ser la contrincant del president, però la seva moral no la deixa fer accions polítiques oportunes. Doncs, és la més puritana i transmissora de valors. Fitz li va oferir el càrrec de la vicepresidència per evitar tenir-la com a oposició. De fet, és una dona que Grant la sap manipular perquè faci el que ell vol. Per exemple, quan li demana a la vicepresidenta que li doni suport públicament amb l'escàndol sexual, cosa que ella es nega. Després de recórrer al xantatge de publicar que la seva filla va avortar amb 16 anys i que ho va fer amb el consentiment patern, acaba cedint donat que ella es posiciona en contra d'aquesta pràctica.

Aleshores, Shonda descriu a la primera temporada a Fitz com un home que ha guanyat les eleccions pel seu físic (el comentari sobre el seu cabell perfecte és un leitmotiv durant tota la sèrie). Però també per formar la parella perfecta amb Mellie. A més es deixa emportar pel que

sent sense mesurar les conseqüències dels seus actes (ja estarà Cyrus, Mellie o Oliva per arreglar-los). Doncs, a diferència de Jed Bartlet o Mackenzie Allen, efectua accions brutes per tal d'aconseguir el que vol.

House of Cards (2013-actualitat)

Nom	Francis J. Underwood
Càrrec	Cap de l'executiu
Edat	57 anys
Origen	Carolina del Sud
Partit	Demòcrata
Estat Civil	Casat
Religió	Evangèlic
Professió	Advocat

Francis J. Underwood és un home de Carolina del Sud, d'origen humil. Està casat amb Claire Underwood, una dona texana de bona família. Els dos generen un tàndem perfecte, que tot i les seves desavinences, estableix una relació fonamentada en una poderosa ambició. L'amor sembla inexistent en una unió entre dues persones tan fredes, però a les primeres temporades es demostren estima i complicitat. Aquest és l'únic cas en què no són una família, ja que no tenen fills ni contacte amb els seus parents. Aquest valor tan important se substitueix per la relació de parella portes enfora. El missatge tradicional de valors familiars es trenca amb aquest exemple, ja que tots dos són molt solitaris. Donen la imatge de ser dos llops independents que mantenen una relació de simbiosi.

La personalitat d'aquest president ve marcada per un caràcter fort amb una ferma decisió a aconseguir la missió d'arribar al poder. A més, té una gran habilitat política i tracte social. Ara bé, tota l'estona representa una pantomima polifacètica, ja que mai deixa d'interpretar en diferents àrees de la seva vida. És un tendre marit pels mitjans, un

home de conviccions religioses per la comunitat, un polític convençut per les bases i només actua tal com és amb Claire. En la intimitat es treuen la màscara, fumen i comparteixen els seus plans. Aquest vici que pot donar mala imatge, i encara que en presidents d'altres sèries tindria mala connotació, aquí té una carència de rellevància perquè hi ha una llarga llista de terribles sorpreses.

De la mateixa manera que McKenzie Allen, arriba al poder sense passar per unes eleccions. Ara bé, la gran diferencia entre els dos és que ella succeeix al seu predecessor en morir ell i Frank conspira per fer que el Congrés li faci un *impeachment* al seu president, i així ocupar el seu càrrec. Aquest inici és una bona carta de presentació d'aquest personatge, ja que la seva figura és de ben lluny la més cínica i maquiavèl·lica de totes.

La seva filosofia consisteix que en aquest món cal lluitar per tot allò que es vol i, si és necessari, no dubta en tacar-se les mans. La seva persona representa la terrible lluita per viure el "somni americà", el qual és difícil d'aconseguir en un Washington on els bons no existeixen. Tots són uns cíncics i egoistes que només pensen a ascendir en la seva carrera política, segons la sèrie. Es mostra la capital política dels EUA com un cau de monstres que es maten entre ells en una lluita sense escrúpols pel poder. En aquest escenari apareix la figura clàssica de l'antiheroi, que és capaç de qualsevol cosa i és més talentós que els altres.

Frank no sent cap interès a representar ningú o defensar els interessos de cap persona. No té un projecte polític clar, en tota la mostra (tampoc a la resta de la sèrie). No es vol parlar d'una estratègia per governar el país, sinó d'una finalitat: arribar al poder i construir un llegat. Aquesta és la seva motivació, i mentrestant fa servir la política i l'oportunisme per donar un contingut a la seva missió real. És un psicòpata sense escrúpols. No sent cap estima per les persones i és

capaç, fins i tot, de manipular, conspirar, enganyar i assassinar per continuar amb la "seva partida d'escacs".

La seva autoritat és despòtica i desenvolupada amb un seguit d'estratègies molt oportunistes. Segons l'interlocutor i el seu càrrec en la jerarquia del poder adopta actituds més benèvoles i aparentment virtuoses, o treu el seu caràcter més sanguinari per despertar el pànic en els seus adversaris. En aquest cas, juga a ser un príncep estimat i odiat dependent dels interessos en la situació que pertoqui.

La relació amb els seus subordinats és freda, distant i molt dominant. No dubta en amenaçar i mostrar les dents per evitar traïcions i despertar un respecte fonamentat en el temor. En particular, el tracte que manté amb Doug Stamper, el seu cap de gabinet, i servidor des dels inicis, és de completa servitud i lleialtat en un pacte pel poder. Doug és el seu esbirro, l'home que fa la feina bruta sense preguntar ni replicar. Aquest element defineix encara més el president com un dèspota, cosa que manté la seva manca de legitimitat per ser el garant de les llibertats.

La imatge d'un president psicòpata, capaç de tot, pretén fer una enorme crítica inherent en cada detall de *House of Cards*: *l'establishment* de Washington és un cúmul de putrefacció política on tot s'hi val. El cinisme i la crueltat s'amaguen darrere de líders carismàtics que controlen perfectament la seva imatge pública. Però aquest president, que dóna vida a aquesta denúncia constant, genera alhora una estranya empatia en els espectadors. Això es deu a diferents factors molt ben calculats per l'equip de la sèrie per "justificar" el president (Martínez Lucena & Cigüeña, 2015, p. 25, 29). En primer lloc, és un lluitador pel seu somni, una meta d'èxit compartida per qui el veu a la televisió. Un factor que ve lligat és la de l'home que, sortint del no-res, aconsegueix enlairar-se i no es deixa

trepitjar per ningú. Domina la situació en tot moment i això genera una admiració, perquè és un exemple de superació.

Sobretot, l'element que més l'apropa a l'audiència és la seva sinceritat. Doncs es mostra tal com és i admet l'autoria de tot amb qui l'observa a l'altra banda de la pantalla. Tot això ho pot transmetre en constants monòlegs on exposa honestament els seus pensaments i la seva autocrítica. Comparteix els seus secrets més íntims, fa participar l'espectador de l'acció i el transforma en còmplice i confident. Això desperta una enorme empatia que fa que després d'haver comès dos assassinats, haver destrossat les vides de moltes persones i no sentir cap respecte pel gènere humà, el públic no odia el seu personatge.

Cal comentar que per tal d'aconseguir aquest efecte de confessional televisiu on "l'home més poderós del món" se sincera és producte de la hipertelevisió. Aquesta era televisiva ha apropiat la vida de les persones a la petita pantalla, ja que coses com l'*streaming*, la interacció de la televisió amb internet i les xarxes socials o l'emissió de *realities* (que no deixen de ser l'emissió en *streaming* de la vida d'algu) han transformat la manera d'entendre aquest mitjà audiovisual.

Ara aquesta eina transcendeix la pantalla i la funció del soliloqui eleva el personatge, deixant de ser un simple agent d'una sèrie i interactuant amb l'espectador. Tant és així, que el president Underwood té una empremta virtual molt forta. Arriba a tenir una pàgina web de campanya, on hi ha des de pòsters, adhesius i cartells descarregables fins als seus discursos i espots electorals. A més, té compte a les xarxes socials on ha interactuat repetides vegades amb dirigents reals i destacats de diferents països sobre assumptes de rigorosa actualitat (figura 3). Portant més enllà aquest concepte, es va arribar a fer una *performance* al Museu Smithsonian on el president fictici, Frank Underwood, va presidir un acte en el seu homenatge com a líder del país i on es va subhastar el seu retrat oficial per una causa benèfica.

Figura 3: El compte oficial de House of Cards comenta el debat a 4 entre els líders polítics espanyols del passat desembre. Captura realitzada des del Twitter de Pablo Iglesias.

House of Cards dóna la volta a la figura del President dels EUA. Fins llavors podia ser una figura amb clarobscur, el cap de l'Estat, tot i ser virtuós, també havia de respondre als seus interessos polítics o de partit. Mai s'havia representat al cap de l'executiu com el més fort de tots els malvats de la capital nord-americana. En aquest cas, la figura presidencial es consolida com l'antiheroi en contraposició del president idealitzat, Josiah Bartlet, qui mostra una autoritat impecable i quasi impossible on la dignitat, l'honestedat i la fidelitat són els seus valors amb els quals fonamenta la bona política. Frank Underwood és tot el contrari, li dóna la raó a l'espectador sobre què es critica de l'establishment. La sèrie arriba a generar el dubte de que és real i que és ficció donat per la versemblança de les accions.

2. Temàtiques

El patriotisme

El patriotisme és un dels elements claus de la política dels Estats Units. Sense el concepte de nació les tàctiques de l'executiu mancarien de força, ja que l'efectivitat del discurs als americans implica el seu ús⁵. S'entén, doncs, que els creadors de les sèries han tingut com a base fonamental el patriotisme del qual tota la ficció se'n deriva. Així, es pot veure que els elements que destaquen és la presència de banderes o escuts a les diferents escenes.

a) L'escut i els apel·latius de la presidència

L'escut és l'únic símbol directe que relaciona el patriotisme amb el cap de l'executiu dels Estats Units. A les sèries que s'han analitzat la seva presència va acompanyada sempre de la bandera dels Estats Units. Com es pot veure a la figura 4, la sèrie que més escuts presenta és *Commander in Chief*. A diferència de la resta, no només apareixen a la catifa del despatx oval o a l'*Air Force One*, sinó també en tasses i teteres. Tot i ser un element de patriotisme queda rellevat en segon pla en detriment de la bandera nord-americana.

Figura 4: El nombre total de aparicions de l'Escut del President als capítols analitzats de les sèries *The West Wing*, *Commander in Chief*, *Political Animals*, *Scandal* i *House of Cards*. Realització pròpia.

⁵ Veure pàg. 90: punt de l'annex "patriotisme"

Només hi ha dos moments on l'escut destaca, un a *Commander in Chief* i l'altra a *Scandal*. El primer és al capítol "First Strike" (1.3) quan la Presidenta Mackenzie Allen ordena bombardejar les plantacions i laboratoris de cocaïna de l'Illa de Sant Pasquale per acabar amb el govern colpista de Sánchez. Com que l'operació d'intervenció dura molt es posa còmoda al despatx oval perquè se sap que encara té molta feina al davant, tot i ser entrada la matinada. Es descalça, es passeja pel seu despatx i es mostra la catifa amb l'escut presidencial on l'àguila, que normalment ostenta una branca d'olivera a l'arpa de la dreta (símbol de pau), i 13 fletxes dels 13 Estats originals a esquerra (símbol de guerra), té els símbols canviats d'arpa. El símbol original significa que els Estats Units, tot i estar a favor de la pau, està preparat per fer la guerra. És a dir, que Amèrica cada cop que s'entra en un conflicte, canvia d'ordre els elements de les arpes de l'àguila. A *Commander in Chief* no només s'està donant el missatge que el país es troba en conflicte internacional sinó que, la Presidenta Mackenzie troba en el seu despatx una continuïtat de la seva residència. Així també es reforça la imatge de rebel·lia de Mackenzie, que ja es madura durant tota la sèrie, per sortir-se del que podria semblar políticament correcte.

El capítol de *Scandal* "Dirty Little Secrets" (1.2) també té característiques semblants a l'escena abans comentada. El president dels EUA, Fitzgerald Grant, està begut al despatx oval i parla amb el seu Cap de Gabinet, Cyrus, sobre el mal d'amors que té per culpa de la protagonista, Olivia Pope. En el seu Estat es fixa en l'escut presidencial que està trepitjant i li pregunta a Cyrus si coneix quantes fletxes té l'àguila a la mà i el per què. Ell mateix respon que té 13 a causa de la unió dels 13 primers Estats que originalment van formar els Estats Units. Tant l'escena de *Commander in Chief* com aquesta de *Scandal* volen demostrar la falta de respecte o de rebel·lia que tenen ambdós personatges pel compliment de les normes. Com si les accions no les fessin en nom del president dels EUA sinó primer com a

Mackenzie o com a Fitz Grant. És a dir que no poden separar la seva vida personal de la figura de la presidència.

La resta de personatges tenen un grau de respecte elevat a la figura del cap de l'executiu, ja que, encara que siguin molt propers al dirigent l'anomenen 'senyor President', a excepció de la seva família o certs personatges comptats que el criden pels diminutius (Jed, Mac, Fitz o Frank). A les sèries no només es fa servir l'apel·latiu 'Sr. President', sinó 'Comandant en Cap' o 'Líder del Món Lliure'. L'Estatut de cap de les forces militars apareix més en les dues primeres sèries cronològicament: *The West Wing* i *Commander in Chief* (de fet, en aquesta última ja és el nom en sí de la sèrie). Aquest rang el fan servir els presidents ficticis per fer valer el seu poder davant els oficials militars. Per exemple, al capítol 1.2 de *Commander in Chief*, la Presidenta Allen només aconsegueix comunicar-se amb l'ex militar Warren Keaton per tal convèncer-lo a presentar-se com a vicepresident quan li diu a la seva secretaria: "póngame con Warren Keaton. Dígale que su comandante en jefe le llama". Fins aquell moment ell no volia discutir la proposta amb ella i només ho fa pel respecte que té al càrrec. I l'apel·latiu de 'Líder del Món Lliure' és la voluntat d'elevat la figura de l'executiu dels Estats Units com el més important del planeta. A *Scandal* és el títol que més es fa servir després de 'Sr. President', perquè els personatges volen demostrar-li al President Grant la seva importància al món i, d'aquesta manera, persuadir-lo per a què tingui una actitud adequada al càrrec que ostenta.

b) La bandera

Un segon element patriòtic és la bandera dels Estats Units. Si només es té en compte el nombre de vegades que hi apareix a les sèries de la mostra i es comparen entre si (figura 5), s'observa que *House of Cards* destaca amb l'aparició de 34 banderes en 6 capítols visualitzats. La mateixa sèrie també té el capítol on més s'han mostrat (4.3). Això s'explica perquè la quarta temporada d'aquesta sèrie es troba, a l'igual

que a la realitat, en procés de primàries. En conseqüència, és normal l'alta presència de banderes a les conferències o mítings de campanya política. Això es contraposa amb *Political Animals* que en 6 capítols només hi apareixen 13 banderes. La minisèrie que protagonitza Sigourney Weaver si bé és de gènere polític, es centra més en la vida privada dels seus protagonistes però no es descarten els afers polítics. El despatx oval apareix poc durant els 6 capítols, a causa que els espais triats per l'escenografia són la casa de la secretària d'Estat, Elaine Barrish, l'*Air Force One* o la Sala d'Emergències (*The Situation Room*), llocs que manquen d'aquest símbol. És aquesta, doncs, la causa de la baixa presència de banderes nord-americanes en aquesta sèrie.

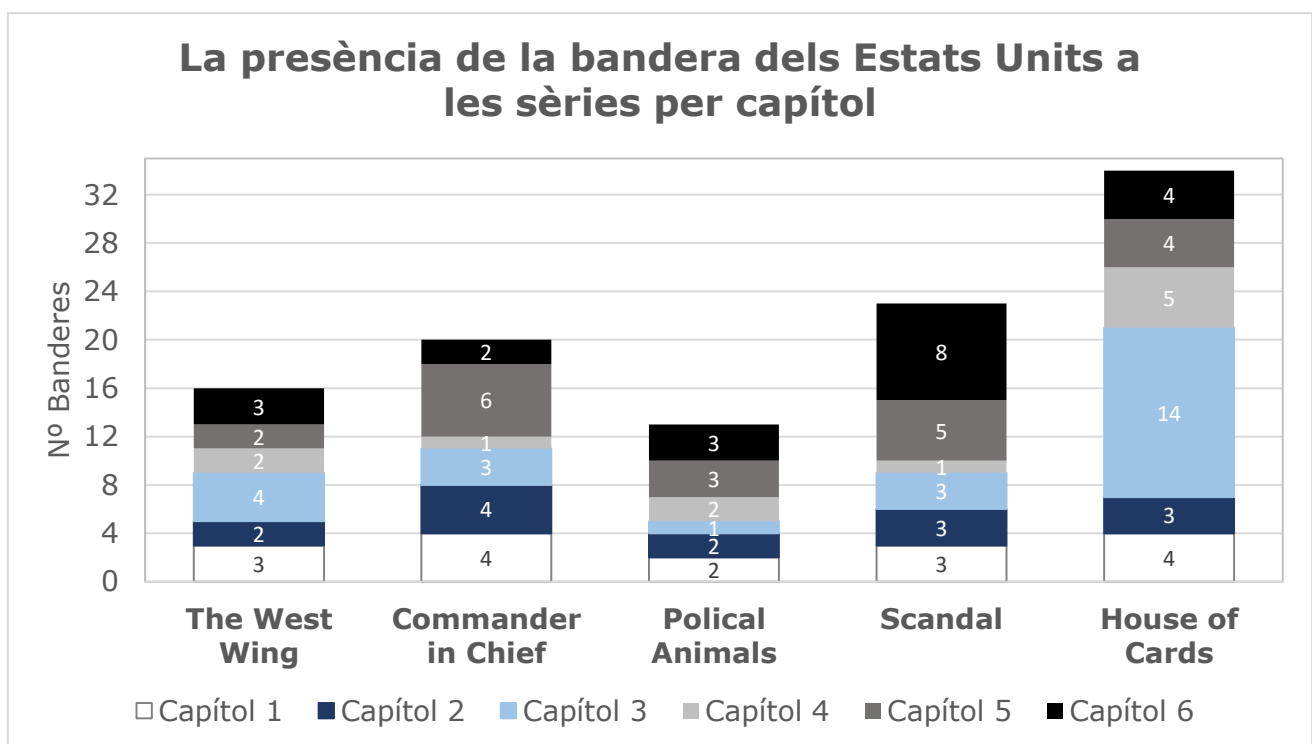

Figura 5: Nombre de banderes nord-americanes que apareixen als capítols analitzats (1,2,3,4,5,6) de les sèries *The West Wing*, *Commander in Chief*, *Political Animals*, *Scandal* i *House of Cards*. En la seva totalitat *House of Cards* ha tingut el més gran nombre de banderes als capítols analitzats (34). Realització pròpia.

c) Els discursos patriòtics

Cal esmentar que, per tal de veure la importància de l'aparició de les banderes, no és prou amb la seva comptabilització. Qualitativament la majoria de les aparicions d'aquest símbol del patriotisme respon a la necessitat de fer una bona escenografia al despatx oval (que té tant la

bandera dels Estats Units com la presidencial), o bé es mostra al pin que han de dur el gabinet de l'executiu a la solapa de la seva americana i al cotxe i l'avió presidencial, *The Beast* i l'*Air Force One*.

És aquest el motiu pel qual és important destacar dues escenes de dues sèries diferents on la seva presència no compleix la funció únicament d'ornamentar la sala. Al capítol "First Choice" (1.2) de *Commander in Chief*, després de la mort del president pel qual la vicepresidenta i protagonista, Mackenzie Allen, arriba a ser cap de l'executiu, la nació es troba commocionada. La presidenta dels Estats Units ha de començar la seva tasca de trasllat a la Casa Blanca per ocupar el seu nou càrrec. És en aquest moment on apareix una música èpica mentre Allen baixa del cotxe oficial i mira de manera reflexiva la bandera nord-americana a mig pal. La vista queda interrompuda pel servei de la Casa Blanca que vol dirigir a dins de l'edifici presidencial a Mackenzie Allen. Ressalta aquesta escena de la resta perquè és l'únic moment de totes les sèries on la bandera apareix com a element únic en l'enquadrament. És una clara mostra del respecte que es té de la figura del president (amb la bandera a mig pal i l'acte de funeral d'Estat). A més dóna consciència a l'espectador del repte que tindrà Mackenzie Allen amb les seves noves funcions —que no semblen fàcils per la cara que fa la nova presidenta.

La segona escena que cal destacar de la resta és la del capítol 3 de *House of Cards*. L'aparició de les banderes en aquest episodi és la més elevada (figura 5). En un context d'eleccions primàries és normal veure un elevat nombre de banderes americanes, però el que destaca d'aquest capítol és que Frank Underwood decideix fer la campanya del seu Estat, Carolina del Sud. Ho fa a una església cristiana on els assistents són negres i amb el missatge d'unió entre tots els americans independentment del seu color. Això fa que la funció de les 12 banderes que apareixen en tota l'escena no sigui ornamental, si no que és un complement al missatge patriòtic electoralista que dóna Underwood a

la comunitat de Gaffney (i tenint en compte que en total al capítol apareixen 14 banderes). De fet, Charles Taylor⁶, diu que per tal de pal·liar l'alienació social provocada per les desigualtats els polítics utilitzen el patriotisme. D'aquesta manera els ciutadans troben un benestar que ajuda al conjunt de la societat que els farà participar a les eleccions. Concretament aquest és el discurs que Frank Underwood els diu als assistents:

- "Quizá no les importaremos al resto del país pero nos importamos los unos a los otros. Seguimos luchando contra la pobreza y el racismo sigue siendo algo que tenemos que combatir. Pero sé que este pueblo sí que importa, todos vosotros importáis. Y no lo digo porque los afroamericanos representéis la mitad de votos de este estado"⁷.

Frank Underwood (Gaffney, capítol 4.2)

És per aquest motiu que amb les banderes darrera del president fictici de *House of Cards* es reforça el missatge d'unitat entre rics i pobres, negres i blancs. En definitiva, "és la base de semblances i reforça la integració, donat que ressalta els interesso, el destí i les aspiracions comuns " (Bar-Tal, 1995).

Com ja s'ha vist, els **discursos també contenen elements patriòtics**. En aquest punt destaca la sèrie que pertany a la paleotelevisió⁸, la qual té uns missatges més paternalistes amb la nació. De tots els missatges patriòtics que apareixen a les sèries destaca la conversa del president "Jed" Bartlet de *The West Wing* amb el seu cap de Gabinet, Leo McGarry, per debatre les mesures que una

⁶ (Taylor, 1996)

⁷ Literal en anglès: "Now, maybe we didn't matter to the rest of the country, but we sure as heck mattered to each other. We're still struggling with poverty, and racism is still something we have to fight against. But I know that this town does matter. That all of you matter. And I don't just say that because African Americans represent half the vote in this state".

⁸ Casetti recull l'investigació d'Umberto Eco on es proposa la divisió de les eres televisives en paleotelevisió i neotelevisió. En la primera etapa és on els espectadors no poden influir en els continguts. Té una visió jeràrquica i la seva funció únicament és "informar, educar i entretenir" (Casetti, 1990, p. 10). A més, es van descartar els temes considerats tabús, com el sexe. És aquesta on s'engloben *The West Wing* i *Commander in Chief*.

superpotència com els Estats Units hauria de tenir contra les accions terroristes (capítol "A Proportional Response" 1.3). En el marc de la Operació Síria es va produir un atemptat contra un avió americà, suposadament a mans del govern del país. Aquest fet va comportar la baixa del seu metge, Morris Oliver entre d'altres nord-americans. El President Bartlet busca venjar-se però Leo McGarry suggereix una resposta proporcional. El diàleg és el següent⁹:

- **President Bartlet (P.B):** ¿Sabías, Leo, que hace 2000 años un ciudadano romano podía andar por todo el mundo conocido sin temer que le hiciesen daño o le molestasen? Podía recorrer toda la tierra sin miedo, cubierto sólo con las palabras *civis romanus*. "Soy un ciudadano romano". Era universalmente sabido lo grande y seguro, e incluso, si me apuras, desproporcionado que sería el castigo si se causaba daño a uno sólo. ¿Qué protección tenía Morris Oliver o cualquier otro en ese avión? ¿Dónde está el desquite de sus familiares? ¿Y dónde está la advertencia al mundo de que los americanos andarán por la tierra sin temor a ser agredidos, ya que sino el puño de la fuerza militar más potente de la historia de la humanidad caerá con toda su furia sobre sus casas? En otras palabras: ¿Qué demonios hacemos aquí?
- **Cap de Gabinet, Leo McGarry (L.M):** Nos comportamos como debe hacerlo una superpotencia.

(Més endavant)

- **L.M:** O sea, amigo mío, que si quiere empezar a utilizar la potencia militar americana como si usted fuera la mano derecha de Dios, puede hacerlo. Somos la única superpotencia que queda. Puede conquistar el mundo si se lo propone, como Carlomagno.

(Més endavant)

- **P. B:** No estamos haciendo nada.
- **L.M:** Ya lo creo que estamos haciendo algo. Cuatro objetivos militares de alta prioridad.
- **P.B:** ¿Y eso es bueno?
- **L.M:** Por supuesto que no. No hay nada bueno pero es lo que hay. Es la forma de comportarse de la nación más poderosa del mundo. Proporcional, razonable, responsable y piadoso. Así que es algo. Cuatro objetivos militares de alta prioridad.

⁹ Veure tot el fragment a <https://www.youtube.com/watch?v=22pXGFVgGNw>

- **P.B:** Que lo reconstruirán en 6 meses...
- **L.M:** Pues volveremos a bombardearlos de nuevo. Sabemos muy bien esa asignatura.

En paraules del president Bartlet s'estableix una al·legoria entre la figura dels EUA com una autoritat moral de la mateixa manera que ho va ser l'Imperi romà. Segons la seva visió summament patriòtica, la nació americana és el nou imperi civilitzat i hegemònic i això hauria de significar alguna cosa pels altres països. Espera que aquesta autoritat, com a primera potència mundial, serveixi per dissuadir qualsevol persona d'atacar el seu país o cap conciutadà seu.

L'exaltació nacional nord-americana estableix una supremacia dels Estats Units entre els altres pobles i dels seus ciutadans sobre la resta del món. No tots els homes són iguals, sinó que els americans tenen el dret de no rebre mai cap mal per la seva pertinença a "l'imperi" i gràcies a aquesta condició tenen la seva protecció.

Partint de la posició de superioritat com a individus i com a col·lectiu, Josiah Bartlet i el seu cap de gabinet parlen sobre com el seu país ha d'exercir l'autoritat. Com a potència més letal no dubten del seu dret a intervenir en els afers i conflictes que afecten la resta del món. Els dubtes surten quan veuen quanta força s'ha d'emprar per donar el cop sobre la taula. Eleven la seva categoria moral a la mà dreta de Déu, al país que lidera el món lliure i els que tenen l'obligació moral d'exercir un paper de jutges del món. La defensa de la seguretat nacional serveix per fonamentar el seu discurs sobre com poden arribar legítimament a exercir una violència absoluta. Leo McGarry acaba adoptant una actitud tremendament vanitosa i cínica en dir-li al president que si vol pot permetre's conquerir el món com Alexandre Magne o que si cal bombardejar dos cops un mateix objectiu, no els costarà perquè ja tenen la "llicència apresada". Això acaba d'envernissar-ho tot en un patriotisme legitimador que els dona els plens poders per prendre qualsevol decisió agressiva, tot sabent que només Déu està per sobre

seu i no els jutjarà. I realitzen accions polítiques que es fonamenten en la ferma convicció de ser la nació escollida com s'analitzarà amb posterioritat.

Terrorisme

El concepte de terrorisme cada vegada s'ha anat relacionant més amb el patriotisme. La voluntat dels polítics ha sigut delimitar el que és ser patriòtic o no. Els atemptats de l'11 de setembre de 2001 van marcar un precedent en aquest aspecte, ja que a partir d'aquell moment van començar els debats sobre la flexibilització de la protecció de dades als EUA. Aquest fet va provocar que s'aprovés la Llei Patriota (*USA Patriot Act*), en la qual es permet indagar sobre els afers dels ciutadans americans per garantir la seguretat del país, tot detectant les possibles implicacions com activitats terroristes. De fet, durant els quatre mesos posteriors a l'atac els serveis d'intel·ligència dels EUA havien investigat 435.000 denúncies per "activitats anti-americanes".

Tot i això, les activitats terroristes al món audiovisual no van aparèixer amb l'11-S. De fet, poden trobar a *The West Wing* referències al terrorisme als capítols 1.2 i 1.3. La trama d'aquests episodis es centra en que en un primer moment es va pensar que l'atac contra l'avió on anava el metge personal del president havia estat produït per grups terroristes de Síria. Finalment es va descobrir que qui havia fet l'enderrocament era el Ministeri de Defensa del país. En tot cas, la ignorància de l'autoria porta a pensar en els primers moments que siguin terroristes i no altres persones. En els capítols analitzats d'aquesta sèrie no es planteja el punt de vista que tenen sobre aquesta temàtica. És fins a la tercera temporada (després dels atemptats de l'11-S) quan es posicionen sobre aquest fet. De la mateixa manera el tema s'escapa de la mostra a la resta de sèries donat que el tracten a l'últim capítol de la quarta temporada a *House of Cards*, a la tercera temporada a *Scandal* i *Political Animals* no apareix.

A *Commander in Chief* hi ha la referència més clara sobre aquesta temàtica. L'episodi "First...Do No Harm" (1.5), Tarik Hassan és detingut a la frontera canadenca amb explosius al seu cotxe i passaport falsificat. Ell és membre del grup terrorista fictici Al-Buharib que es

caracteritza per fer atemptats simultanis, un d'ells, el que havia de fer Tarik, era a una escola de nens d'entre 5 i 12 anys (uns 360 alumnes) a les 13:00 h. La trama del capítol es desenvolupa sobre la idea de desactivar la resta d'artefactes explosius que els terroristes tenen planejat sense que es filtri a la premsa i, en conseqüència, a la nació i que acabi amb la possibilitat d'apressar-los.

El capítol està ple de tensions pel fet que tothom vol donar la seva opinió sobre què fer amb l'operació contra els terroristes i així influir sobre la decisió que finalment prendrà la Presidenta Allen. Per exemple, malgrat que se li recomana apujar l'alerta terrorista per tal d'evitar que els americans estiguin exposats als atemptats, ella es nega a fer-ho. En contra de totes les veus de la sala, decideix que és millor no fer-ho per evitar prevenir a la resta de líders de l'Al-Buharib i no propiciar un canvi de plans dels terroristes. El debat va pujant de to quan s'apropa l'hora de la programació dels atemptats simultanis. La fiscal general, Melanie Blackston, està a favor de torturar Tarik per treure-li la informació d'on es produiran els atacs i qui els farà. Des del principi la presidenta es posiciona en contra d'aquesta opció i opta per envair un camp del grup per fer-se amb el servei dels ordenadors i així conèixer el pla (un procediment lent). Finalment, la fiscal general aconsegueix la informació aplicant la tortura i atura els atemptats. Aquest fet provoca que la Presidenta Allen la revoqui del seu càrrec. I, de pas, dóna una lliçó als polítics reals:

- Presidenta Allen (P.A): Siempre hay otra forma. No estoy preparada para aceptar la tortura.

- Melanie Blackston (M.B): Pues tal vez no esté preparada para ser presidenta"

(Més endavant)

- P.A: Otras naciones nos siguen. Si nosotros torturamos, nada impedirá que otros países hagan lo mismo con nuestros ciudadanos"

La Presidenta Allen es nega a fer-ho perquè “no està clar que funcioni” en tant que els terroristes poden mentir en veure’s obligats a parlar per fugir de la tortura. Deixa clar que no és la manera més ètica per tractar els presoners i, amb l’acomiadament de la fiscal general, que al seu govern no s’admetran aquest tipus de pràctiques. En canvi, Melanie Blackston no està a favor perquè creu que un cap de l’executiu tard o d’hora s’ha d’embrutar les mans i prendre decisions d’aquest tipus. En cas contrari no s’està preparat per dur a terme la tasca de president.

De fet, la posició de la Presidenta Mackenzie Allen es contraposa amb el context en el qual es visionava aquest episodi (octubre de 2005). Llavors George W. Bush tenia fortes crítiques sobre les activitats de la CIA a les presons que EUA tenia a l’estranger. Se’ls acusava de torturar els presoners per treure’ls informació en el panorama de la guerra contra el terrorisme¹⁰. No confirmava l’existència d’aquestes presons però deia: “el nostre país està en guerra i el nostre govern té l’obligació de protegir els ciutadans americans”.

Per la qual cosa, Mackenzie Allen dóna una lliçó política a George W. Bush, o millor dit, ABC, la cadena d’ideologia demòcrata que emetia la sèrie, ofereix una dura crítica a l’administració republicana. S’idealitza la praxis de la presidenta de *Commander in Chief* i es demostra que un dirigent pot actuar de manera ètica. En conclusió, encara que el país estigui en guerra, la finalitat no justifica els mitjans.

¹⁰ Veure la notícia “Bush declares: ‘We do not torture’” del 7 de novembre de 2015 del Washington Post a <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/11/07/AR2005110700521.html>

El racisme

La qüestió racial és un altre aspecte destacat en la política i societat nord-americana. El primer en interpretar-ho a la ficció va ser James Earl Jones en la gran pantalla, a la pel·lícula *The Man* el 1972. Abans s'havien fet referències a la possibilitat que un negre fos president dels EUA en to satíric o esperançador, però en cap cas una interpretació seriosa d'un cap de l'executiu afroamericà. Aquesta referència, que clarament volia fer una crítica política i social en relació a la desigualtat racial als EUA, va ser el primer i un dels pocs cops que ha aparegut un cap de l'executiu negre en la ficció. Posteriorment, com és conegut Barack Hussein Obama va ser escollit com a 44è president dels Estats Units i es va convertir en el primer afroamericà en ocupar aquest càrrec.

En la mostra apareixen dos casos de presidents que pertanyen a una comunitat minoritària ocupen el càrrec de cap de l'executiu, Jed Bartlet i Paul Garcetti. El primer, tot i ser caucàsic és irlandès, aspecte que juntament amb ser Premi Nobel d'Economia, de New Hampshire, irlandès i catòlic el feien "el president impossible", en paraules d'un dels productors de la sèrie, Elie Attie. Aquestes declaracions es deuen que el President Bartlet té un perfil prou diferent de la resta i és poc representatiu del gruix ètnic de la societat americana, ja que el 73% de la població és blanca d'origen europeu i d'aquesta només un 12% són irlandesos. A més, l'Estat natal del candidat a la presidència sol reunir un gran nombre de vots electorals, ja que en ser el seu territori originari és capaç d'aconseguir-ne més i en el cas de New Hampshire només compta amb 4 vots electorals, sent un dels més petits. Per tant, el seu origen ètnic és aprofitat per mostrar que sortiria en detriment del candidat a les eleccions, cosa que a més no s'havia donat mai per aquest motiu.

Cal dir que a la mateixa sèrie apareix també un president llatinoamericà, Matt Santos, qui succeeix en el càrrec a Jed Bartlet al

final de la sèrie. L'any 2004 el senador Barack Obama, va postular-se com a candidat a les primàries demòcrates, i va pronunciar un discurs que l'equip de *The West Wing* va trobar inspirador. Arran d'aquest fet es va basar la figura de Matt Santos en Obama, qui seria el president dels EUA a partir del 2008 (dos anys després de la finalització de la sèrie). Malgrat haver creat un personatge inspirat en el senador afroamericà, Elie Attie va confessar que mai pensava que Obama acabés sent president dels EUA donat el seu color de pell¹¹.

Per altra banda, a *Political Animals*, el president fictici Paul Garcetti és una clara al·lusió a Obama. La sèrie la protagonitza una secretària d'Estat d'un president d'ètnia minoritària, com va ser el cas de Hillary Clinton. Garcetti és un italoamericà que ha aconseguit el major càrrec polític del seu país, cosa que encara no ha succeït a la realitat però que busca mostrar una similitud amb Obama.

Fora d'aquests exemples, tots els presidents i candidats són blancs caucàsics. El que acaben mostrant les sèries és que la tònica en un candidat a la presidència és que sigui el més representatiu de la majoria i, per conseqüència, que no sigui de cap ètnia o comunitat minoritària.

Matt Santos, de la mateixa manera que Obama, no vol centrar el discurs polític en la diferenciació racial per guanyar vots. Es neguen a centrar el discurs en "ser el candidat morenet" i transcendir amb un discurs pactista i progressista, tot i saber que la imatge d'un president llatinoamericà, en el cas de Santos, i afroamericà, en el cas d'Obama, és jugar amb "la carta racial" a favor. A diferència dels anteriors, en l'anàlisi del discurs de la sèrie *House of Cards*, el President Frank Underwood apel·la activament a aquestes diferències racials per tal d'obtenir vots. Al llarg del temps ha aconseguit arribar a la Casa Blanca amb un discurs progressista i parlant obertament dels problemes

¹¹ (Colomé, 2012, p. 251)

racials, cosa que ha fet que aconseguixi que un blanc es postuli com a representant d'un Estat negre, Carolina del Sud. No és fins que apareixen un parell d'escàndols relacionant el seu pare amb el *Ku Klux Klan* i el seu besavi en l'exèrcit confederat que pateix la primera derrota al seu Estat natal, ja que a partir de llavors ja no els pot representar.

L'element de crítica racial a *The West Wing* es focalitza en el personatge de Charlie Young, ajudant del President Josiah Bartlet. El fet de la seva elecció pel càrrec que se li ofereix genera dubtes pel seu color de pell tal com es pot veure en aquest fragment:

- Josh Lyman (J.L), ajudant del cap de gabinet del president: Es un Chico negro.
- Leo McGarry (L.M), cap de gabinet del president: Como el fiscal general y el jefe del Estado Mayor.
- J.L: No le aguantan la puerta al presidente.
- L.M: ¿De qué te preocupas?
- J.L: No me preocupo por el aspecto visual, pero un joven negro llevando su bolso de viaje...
- L.M: Yo le aguanto la puerta al presidente y es un honor. Seriedad Josh, esto no es un casting. Queremos al mejor para el puesto.
- (Més endavant, Josh conversa amb l'almirant Percy Fitzwallace, cap de l'Estat Major).*
- J.L: Para el puesto de ayudante personal del presidente, ¿hay algún problema en que sea un chico negro el que lo atienda?
- P.F: Yo soy un negro viejo y atiende al presidente.
- J.L: El Chico tendrá que llevar sus maletas y además...
- P.F: ¿Le pagarás un buen sueldo?
- J.L: Sí.
- P.F: ¿Lo tratarás con respeto en su trabajo?
- J.L: Sí.
- P.F: Entonces no me importa.

En aquest episodi queda clar que els prejudicis i les ferides arran de la segregació i desigualtats racials segueixen sent un problema actual de la societat americana. Josh Lyman demostra una certa preocupació sobre que un president demòcrata pugui ser criticat per tenir un

ajudant negre que el serveixi, ressuscitant velles ferides i imatges racistes. Tant Leo McGarry com Percy Fitzwallace consideren que aquest aspecte és quelcom que cal sobrepassar. Tot i aquestes dues opinions, el debat sobre la situació social als EUA s'obre amb aquest diàleg. Han passat setze anys des de l'emissió d'aquest capítol i malgrat que un afroamericà hagi assolit la presidència del país, el debat racial continua més present que mai. Els incidents de Charleston i Ferguson que envoltaven la polèmica racial dins el cos policial són exemples dels diversos conflictes existents als EUA i com encara suposen una gran ferida nacional.

El masclisme

El gènere sempre ha estat determinant en la cultura política nord-americana. Això és a causa dels seus orígens en el liberalisme anglès del s. XIX, el qual va passar a ser la base del sistema polític dels EUA. Dins aquest pensament s'hi troba inherent la idea rousseauiana de les "dues esferes". Es tracta d'un pacte entre iguals que, tant homes com dones, en un "Estat de naturalesa" estableixen que l'home haurà de liderar "l'esfera pública", la política, i la dona "l'esfera privada", la llar i la família. En aquest Estat teòric i fictici es determina que ambdós gèneres s'encarreguen de dues funcions diferents.

La primera parella presidencial dels Estats Units és un clar exemple d'aquest pensament. El marit i cap de família, s'encarrega de la vida pública liderant el país i sent-ne el comandant en cap de l'exèrcit. Per altra banda, contraresta la imatge de la primera dama, qui s'encarrega de la cura dels fills, acompanyar el president en actes oficials i de l'elecció de les vaixelles, cortines i altres elements decoratius. En aquest exemple hi encaixen Fitz i Mellie (*Scandal*), Jed i Abbey (*The West Wing*), Bud i Elaine (*Political Animals*), Frank i Claire (*House of Cards*). L'únic cas que trenca amb aquesta dinàmica és la sèrie *Commander in Chief*, que se centra precisament en aquest tema al fer per primera vegada presidenta una dona en una sèrie televisiva als EUA. Aquest cas específic el tractarem detalladament més endavant.

Cal comentar que en totes les sèries esmentades anteriorment s'hi fan comentaris respecte a com les primeres dames se senten encotillades en un càrrec que moltes vegades consideren absurd. Hi ha una evolució esglaonada de la voluntat d'adquisició i obtenció del poder d'aquestes dones (figura 6). Es mostren tres perfils en totes les sèries, la primera dama que es conforma amb les activitats que li pertoquen amb el càrrec (Abbey Bartlet), l'activista i secundària mentre ocupa aquesta funció i la que vol convertir el seu càrrec en quelcom més útil i transcendental. Sobretot, Mellie i Claire prenen un paper dominant i

actiu en la política intentant transcendir en el seu poc influent càrrec. La primera pren una funció decisiva a l'hora d'interactuar amb la premsa i teixir tractes o conspiracions polítiques. La segona ho porta més enllà i aconsegueix ser ambaixadora dels EUA a la ONU i amb la finalitat de convertir-se en vicepresidenta, pressiona molt agressivament al seu marit perquè sigui el seu bitllet a la candidatura presidencial. Les dues exemplifiquen la primera dama que no només es limita a ser una simple activista, sinó en demostrar a l'audiència de la sèrie que són tremendament vàlides i capaces d'ostentar qualsevol càrrec de poder. Elles es converteixen en la veu crítica que reclama aquesta ruptura amb la concepció rousseauiana de la relació entre poder i gènere que es dona a la societat americana. D'altra banda està Elaine Barrish i Mackenzie Allen que tenen el paper actiu en el poder, una com a secretària d'Estat i aspirant a la candidatura dels demòcrates i l'altra, primer com a vicepresidenta i finalment com a presidenta alligadora.

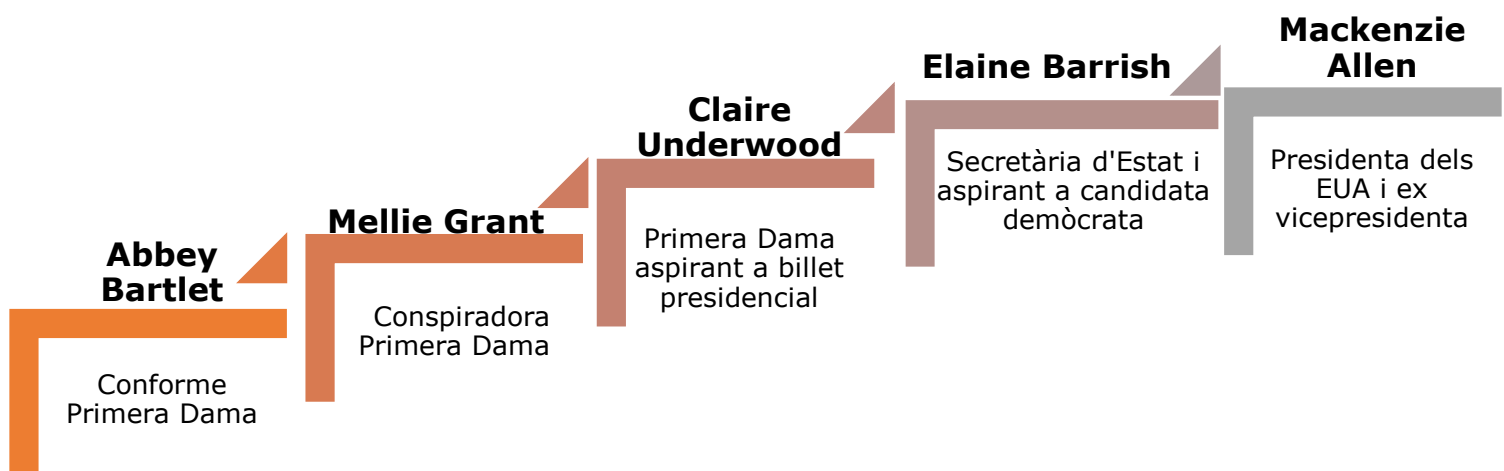

Figura 6: : Esglaó de poder de les dones a les sèries (primeres dames i presidenta). La inconformitat de les primeres dames tendeixen a unes aspiracions de poder. Realització pròpia

Alhora també hi són implícites les idees kantianes sobre els valors de cada gènere. Segons el filòsof alemany, les dones tendeixen per naturalesa, en estar lligades a la seva funció reproductiva, a ser més sentimentals i emotives, a causa que desenvolupen tasques naturals

vinculades a aquesta manera de fer (criança dels fills, manteniment de la llar, estima pel marit, etc.). Per altra banda, Kant teoritza que l'home adquireix una funció més astuta en centrar-se en la defensa i manteniment del nucli familiar, cosa que el duu a conèixer l'entorn i a relacionar-se amb ell. Gràcies a aquesta funció esdevé "sublim" a causa de la seva superior intel·ligència.

Per això, les dones no tenen aquesta característica. Estan incapacitades per tenir altres responsabilitats com a ciutadanes, cosa que les fa passives per l'esfera pública. La sensibilitat les impedeix prendre "decisiones d'Estat" on l'egoisme o la preocupació pels qui s'estima mai poden transcendir al bé de la pàtria. L'exemple per excel·lència parla de com una dona no podria declarar una guerra per defensar la nació, perquè ella no entén el deure patriòtic. La mare no té aquesta "altura de mires". Ella només és capaç de preocupar-se pels seus fills i no vol dur-los a la guerra. Curiosament aquest cas apareix a la sèrie *Political Animals* (capítol 1.5), on Elaine Barrish sentència: "*como secretaria de estado jamás haría nada para dañar los EEUU pero para defender a mi hijo, todo*". Aquesta frase surt en el context en què discuteix amb el vicepresident, qui ha utilitzat un escàndol sexual que implica el fill de la secretaria d'Estat, TJ, per tal de guanyar vots per una votació al Congrés.

La imatge maternal és una tònica en tots els capítols, on les mares demostren la seva preocupació pels seus fills. Sempre ha d'aparèixer una intervenció especial per sobre de la del pare. El cas de Claire Underwood, l'única que no té fills, és molt aclaridora. Tot i desitjar tenir-los, ha practicat diferents avortaments i no desenvolupa aquesta imatge. Això la "masculinitza", cosa que li dóna una visió més apta per adquirir càrrecs rellevants.

Commander in Chief representa la paradoxa a la teoria rousseauiana. Mackenzie Allen arriba a ser presidenta dels Estats Units però alhora intenta continuar amb el seu paper de mare. És una lluita entre l'esfera

pública i la privada que, a vegades, se superposen. De fet, si això passa, Allen pot adoptar un paper maternal amb la nació, tot i que finalment sempre la seva família passa per davant dels afers polítics. Aquest trenca amb el model clàssic que es pot veure a la resta de sèries. Per exemple, Fitz (*Scandal*) no es preocupa dels seus fills. Des de la seva arribada a la presidència els manté internats en un col·legi i els veu poc. De la mateixa manera passa amb Frank Underwood (*House of Cards*) qui, seguint el seu personatge mesquí, per voluntat pròpia no té descendència. Tots dos, Fitz de manera indirecta i Frank de manera directa, consideren els fills com una molèstia per dur a terme la seva tasca política i, per això, els mantenen arraconats de la seva vida. Per altra banda, quan és una dona que ocupa aquest càrrec, a les sèries es mostra com ella és incapaç de posar en primer lloc la política en detriment de la família.

Un altre element que destaca en *Commander in Chief* és la percepció del primer cavaller. Aquesta és la principal referència a les sèries que es té d'un home que s'encarrega de l'esfera privada. Fins aquell moment, a l'audiovisual les dones s'havien conformat amb les tasques que realitza la primera dama. En el de Rob Calloway (home de Mackenzie Allen) és diferent. Ell ja va ser el cap de personal de la seva dona a la vicepresidència i espera continuar amb una tasca política una vegada que Allen assumeixi la presidència. Encara que, contra les seves intencions, des del primer moment se li posa en coneixement el paper que ha d'assumir i les tasques que ha de realitzar com a primer cavaller. Un dels punts més importants és que no pot immiscuir-se en els afers de la presidenta, donat que ell té un paper marcat. De fet, en tots els capítols que apareix amb la cap de personal de primer/a cavaller/dama es transmet d'una manera humorística la realització de les tasques pròpies del càrrec de primera dama com és la tria de cortines, vaixelles o el menú de la setmana. Des del capítol inicial queda clar que Rob no seguirà aquestes feines que considera humiliant

i impròpies per a ell. Això fa que delegui la seva realització a la seva cap de personal o a l'ex-primera dama i surt en la recerca d'un treball més convenient per la seva figura. L'acceptació d'un càrrec executiu en un equip de Beisbol li portarà una discussió amb la seva dona. La Presidenta Allen rep una crida d'atenció per part del seu *staff* per no saber "controlar" el seu marit. Aquesta és la primera desavinença que tenen com a parella.

La intenció dels creadors de la sèrie és denunciar el masclisme a través dels discursos dels personatges contra la presidenta, no amb les actituds dels protagonistes. No obstant, tot i que els guionistes no ho van fer de manera intencional, les accions de Rob són masclista. Des del minut zero deixa clar que no es rebaixarà a fer aquestes tasques ridícules, les quals han estat reservades des de sempre per les dones. En canvi és diferent de les altres sèries on les dones participen de les seves tasques de primera dama sense mostrar una negativa tan ferma, perquè ja és normal que aquesta feina quedi a les seves mans. Fet que es contraposa amb la lliçó feminista que vol transmetre la sèrie a través de la veu de la Presidenta Allen. En tot cas, és un clar exemple d'aquest tipus de denúncia masclista el següent diàleg entre la Vicepresidenta Mackenzie Allen i el president del Congrés, Nathan Templeton (capítol "Pilot" 1.1):

El president del Congrés, Nathan Templeton (N. T): "El mundo está revuelto, Mac. Puede pasar cualquier cosa. No es momento para avances sociales sin más, en alas del progresismo"

- La Vicepresidenta, Mackenzie Allen (M. A): "¿Hablas de una mujer en el despacho oval?"

- N.T: "No, hablo de una mujer como líder del mundo libre. ¿Cuántos estados islámicos seguirían los dictados de una mujer? Muy pocos me temo"

- M. A: "Y no es sólo eso, Nathan. También está lo de la menstruación que puede tenerme muy alterada."

- N. T: "Bueno... En un par de años no tendrás que preocuparte de eso."

(*Més endavant*)

- N.T: "¿Por qué quieres llegar a la presidencia?"
- M. A: "Porque creo que nuestro pueblo se merece una mujer presidenta"
- N. T: "No, la respuesta que deberías darme es que quieres ser presidenta porque quieres el poder y quieres el poder para controlar el universo"
- M. A: "Yo no soy así"
- N. T: "Ese es el problema. Eso es lo que intento decirte. Las personas que no quieren el poder no tienen ni idea de qué hacer con él, no saben usarlo cuando se lo dan".

Aquesta conversa es produeix quan el president del Congrés demana a Mackenzie que no assumeixi el càrrec de cap de l'executiu després de la mort del president. El primer raonament que aporta a la vicepresidenta és que una dona mai podria ser reconeguda com a comandant en cap donat perquè no té la mateixa presència que un home. És la repetició de la percepció que només un president pot assumir aquestes tasques perquè no té lligams emocionals, a diferència d'una presidenta. A més, Templeton reconeix que el món no està preparat per tenir una dona com a presidenta dels Estats Units i, per això, ell és qui hauria d'assumir-ne el càrrec. Doncs, la conversa gira entorn de les teories kantianes i rousseauianes abans tractades. La vicepresidenta ironitza sobre que les dones només es regeixen per la figura reproductiva amb la frase "también está lo de la menstruación que me puede tener muy alterada", fet que la podria portar a realitzar tasques contraproductius a la nació. A la segona part del diàleg, tot i que Templeton té una actitud discriminatòria cap a Allen, ja no aboca a les diferències morfològiques per persuadir-la de renunciar al càrrec. Segons ell, per poder arribar a ser president s'ha de tenir la voluntat d'exercir el poder i controlar el món, cosa que Allen –ni cap dona– no en té. Mackenzie argumenta que, encara que el món no estigui preparat per tenir una dona com a presidenta amb les actituds que Templeton assumeix que només tenen els homes, no s'ha d'evitar que una arribi a dalt del poder, tot el contrari: si la societat nord-americana no està preparada per tenir una dona presidenta, s'haurà d'adaptar a

la nova situació. Conjuntura que ja s'ha superat a la ficció però que els americans encara no han assolit a la realitat.

Sexe

El sexe a l'audiovisual ha passat per diferents etapes: de tema tabú a l'era paleotelevisiva, després a una apertura amb la neotelevisió i, finalment, a una gran exposició a la hipertelevisió. Doncs, a les sèries de la mostra es pot veure la mateixa evolució en el tractament de la sexualitat.

Tant *The West Wing* com *Commander in Chief* són representatives de la paleotelevisió. Sí és veritat que durant l'emissió d'ambdues ja s'havia superat aquesta etapa, el gènere polític era nou i s'evitava tractar directament el sexe, i menys si era del president dels Estats Units. Si bé el mandat de Bill Clinton va marcar un precedent en la cultura política amb l'escàndol Lewinsky, mostrar les relacions sexuals dels caps de l'executiu era un tema tabú. Així doncs, a *The West Wing* apareix alguna referència en temporades posteriors a la mostra, tanmateix només apareix algun petó però ni carícies ni una relació sexual fictícia. Tampoc no demostra cap altra interès per una dona que no és la seva esposa, Abbey. A *Commander in Chief* passa el mateix encara que Mackenzie Allen i el seu marit Rob Calloway tenen més mostres d'afecte i més petons. Hi ha algun intent d'iniciar a tenir sexe però queda interromput i, per descomptat, en ser una sèrie de la paleotelevisió, no hi ha cap infidelitat ni un intent de ser-ho.

En canvi, *Political Animals* pertany a una era televisiva més permissiva. És la primera sèrie de les analitzades que mostra relacions homosexuals. El fill de Elaine Barrish, TJ és el primer jove que s'ha criat a la Casa Blanca en revelar que és gai. De fet, un dels escàndols que, per sort per la família Hammond-Barrish, no transcendeix a la premsa, és la relació que TJ té amb el congressista, Sean Reeves, un home casat amb una dona i amb fills. El pare de la família, l'expresident demòcrata, Donald Hammond, és acusat de tenir relacions extramatrimonials amb una ajudant de campanya per part de la premsa. Ell sempre nega l'*affair* i la seva dona, Elaine Barrish, perdona

les seves infidelitats repetidament. Com ja s'ha comentat en diferents ocasions, la intenció dels creadors era fer un personatge inspirat en Hillary Clinton, per tant, les relacions extramatrimonials de Donald Hammond són una clara al·lusió a l'escàndol sexual del president Bill Clinton amb Monica Lewinsky. A la sèrie sí que es mostra una escena de sexe entre Elaine i Donald després d'haver-se divorciat, "una recaiguda" en diu la secretària d'Estat. A diferència de la realitat, Elaine Barrish es divorcia del seu marit, encara que al final de la minisèrie tornen a unir-se pel bé familiar.

Però Bill Clinton ha servit d'inspiració per altres peces audiovisuals televisives. *Scandal* també es centra en la relació extramatrimonial del President Grant amb l'ajudant de campanya i posterior assessora de la Casa Blanca, Olivia Pope. Però a la primera temporada es descobreix que no només la té a ella d'amant sinó també a la seva secretària, Amanda Turner. A aquesta sèrie es parla obertament de la sexualitat extramatrimonial del cap de l'executiu però no es fa referència a la vida íntima amb Melli, la primera dama. Més endavant, a les pròximes temporades, se sap que la parella no manté relacions sexuals per culpa que del pare de Fitz va violar la seva dona. En tot moment Melli és conscient que el president li és infidel amb Olivia (encara que ells no tenen coneixement que ella ho sàpiga), i ajuda a dissipar els dubtes sobre una gravació d'àudio sexual de Fitz amb Pope dient que són les relacions sexuals que la parella presidencial té. En aquest moment l'espectador s'adona que el que la primera dama l'interessa és estar a dalt del poder i no tant el seu matrimoni. El que ella no pot suportar és que la premsa conegui la infidelitat i no que el seu marit l'enganyi. L'amor que els dos sentien es va acabar quan va començar la candidatura política de Fitz a la presidència. Llavors, Olivia, que encara no era l'amant, els va ajudar a fer que davant la premsa el matrimoni es veiés sòlid i fos envejable, encara que no ho era. Però, tot i les

infidelitats Mellie es nega a deixar a Fitz per les aspiracions polítiques que té al cap.

Per últim, *House of Cards* també mostra el sexe de manera explícita. En anteriors temporades, no només relacions heterosexuales sinó també homosexuals. Aquesta sèrie i *Political Animals* són les úniques en mostrar sexe gai. La diferència és que, TJ és el fill d'Elaine i no ocupa un càrrec públic, a *House of Cards* és el vicepresident i la vicepresidenta (Frank i Claire) que tenen sexe alhora amb el seu guardaespalles.

Fora de l'homosexualitat, Frank i Claire tenen un matrimoni basat en la conveniència de poder. De fet, els dos són infidels i coneixen que ho són, però és un fet que no pot transcendir a la premsa per sobre de tot. Tenen sexe i es mostra en pantalla, tanmateix, a l'última temporada, el matrimoni fa aigües. Claire vol divorciar-se de Frank perquè ell no la deixa avançar políticament. No hi ha mostres d'afecte entre ells i, de fet, quan desapareix Frank, ella desitja la seva mort. En definitiva, el sexe a la sèrie va perdent el protagonisme que tenia a la primera i segona temporada per donar pas al joc de cartes polític.

Conflictes internacionals

Els presidents ficticis també s'han d'enfrontar a reptes de caràcter diplomàtic i bèl·lic. La cultura política ens dóna com a precedent la Guerra Freda on encara queden restes de l'hostilitat en les relacions entre Rússia i els Estats Units.

Totes les sèries han mostrat el repte diplomàtic que representa Rússia pel país nord-americà. *The West Wing* ho fa a la tercera temporada amb l'elecció del nou president rus (capítol "Enemies Foreign and Domestic" 3.18), *Commander in Chief* li dedica l'episodi "First Dance" (1.4), *Political Animals* apareix al "Pilot" i al "Second Time Around" (1.1 i 1.2), *Scandal* té referències al "Pilot" (1.1) i a "No more blood" (4.13) i *House of Cards* tracta el tema durant la tercera i quarta temporada.

Elaine Barrish (*Political Animals*) és la que té una relació més propera i cordial amb el poder rus sense deixar de costat la incomoditat de tractar-los. Per exemple, al capítol pilot mostra la roda de premsa resultant de la trobada de negociacions entre els dos països. En aquesta escena el ministre d'extersiors rus, Viktor Porchov, sexualitza a l'Elaine tocant-li el cul i juga amb la ignorància dels periodistes. Una vegada fora de la mirada dels informadors, la secretaria d'Estat amenaça al ministre. La intenció de la sèrie és deixar malament a Rússia donat que, no només mostra que el seu dirigent falta el respecte a Elaine, sinó també al seu país com passa la segona vegada que torna a aparèixer. En aquesta escena la secretària d'Estat assalta a Viktor Porchov al seu despatx. El troba begut i sent-li infidel a la seva dona. Elaine no dubta en amenaçar-lo de posar en coneixement del fet a l'esposa, si no col·labora amb ella. Per tant, la imatge que es transmet és la manca de serietat del ministre d'extersiors amb la política russa, fora de l'escrutini dels ciutadans del seu país. De fet, l'actor que encarna a Viktor Porchov (Igor Jijikine) té una gran semblança física amb Vladimir Putin, a part que les inicials del nom del personatge i el

president rus coincideixen. Llavors és un fet intencional per relacionar-los i no és l'únic cas.

L'exemple de la trobada d'Elaine Barrish es contraposa en gran mesura amb l'enfrontament de Frank Underwood amb el president de Rússia Viktor Petrov¹². *House of Cards* porta la crítica a un nivell més. La tensió entre els dos dirigents comença a la tercera temporada amb la recepció d'Estat de Petrov a la Casa Blanca. Frank Underwood li llança un dard enverinat quan porta a les cantants de Pussy Riot (les reals) al sopar. Aquest moment és una clara menció directa a Vladimir Putin sobre la manca del dret de la llibertat d'expressió (capítol 3.3). La integrant del grup punk, Nadya Tolokonnikova brinda per Petrov de la següent manera:

“Por Viktor Petrov, que le ha dado a sus amigos la mitad del país, quien es tan abierto a las críticas que sus opositores están en prisión”¹³.

És a partir d'aquest episodi on la tensió va en augment i continua al llarg de la quarta temporada. La desavinença a la sèrie *House of Cards* comença concretament al segon capítol (4.2). Frank Underwood rep la petició d'asil polític d'Igor Milkin, un empresari rus que té por per la seva vida. Segons les informacions que té el cap de l'Estat Major, Milkin ha Estat conspirant per enderrocar a Viktor Petrov. En un primer moment, Frank es posiciona en favor de tornar-lo a Rússia encara que el president rus ordeni la seva execució. Es mostra indiferent davant del futur del dissident: “Ha querido matar al dragón y ha fallado, que se enfrente al fuego”. Però, una vegada Frank té una videoconferència

¹² Crida l'atenció com també hi ha una semblança entre el nombre fictici de Viktor Petrov i Vladimir Putin i a part de l'aparença física. Personatge expressament modelat a la imatge del president rus. De la mateixa manera que els dos han sigut agents del KGB i estan divorciats.

¹³ Tolokonnikova parla en rus i és traduïda pel seu marit. Doncs, la última frase “el comandant en cap que no té por de ningú, excepte dels gais” no va ser traduïda a la sèrie. Cal recordar que les Pussy Riot van ser empresonades durant dos anys pel govern de Putin a causa de donar un concert a la Catedral del Crist Salvador de Moscou protestant per la seva reelecció com a president de la Federació russa.

per negociar l'extradició de Milkin amb Petrov, i davant la negativa de qualsevol condició imposada pels EUA, Frank comença un estira i arronsa amb ell. El president de Rússia amenaça de reduir la producció de petroli si no es torna a l'Igor Milkin al seu país. La disminució provocaria (i acaba provocant) que els preus de la gasolina pugin a tots els Estats dels EUA. A partir d'aquí Frank Underwood planeja aconseguir que Petrov cedeixi a tornar a explotar la quantitat necessària de petroli, i decideix pressionar-lo enviant Milkin amb el seu equip de conspiradors a prop de la frontera entre Rússia i Estònia per a què continuïn preparant el cop d'Estat. Aquest pla queda en l'aire després que Frank és disparat i Donald Blythe, el vicepresident, ha d'assumir les funcions de cap de l'executiu. El president en funcions, amb ajuda de Claire Underwood, actuen contra els desitjos de Frank i incorporen a Xina a l'equació quan envien l'avió de Milkin a aquest país. Finalment, Viktor Petrov es veu obligat a negociar tant amb els EUA com amb el gegant asiàtic. Per tal de resoldre el problema energètic i, la conseqüent crisi econòmica que ha desembocat, s'arriba a l'acord de fer un conveni de pau on els tres països podran tenir empreses energètiques per explotar Sibèria oriental, i així garantir una economia mundial més estable.

La resolució d'aquest conflicte deixa en mala imatge a Viktor Petrov. Primer, una vegada s'afegeix Xina a la disputa, es nega a negociar amb el president en funcions, Donald Blythe, perquè ell és tan important que no parla amb un càrrec inferior. I en segon lloc, igual que a *Political Animals*, Petrov té debilitat per les dones, en aquest cas, per Claire Underwood i no dubta en insinuar-se cada vegada que es troben¹⁴. De fet, una vegada que els Estats Units ha de negociar sobre l'explotació en comú de Sibèria, el president fictici rus menysprea a la secretaria d'Estat a favor de Claire qui finalment acaba tancant l'acord. En tot

¹⁴ Al final de la recepció d'Estat de la tercera temporada besa a Claire davant de tots els convidats.

moment se'l mostra com una persona solitària i sense escrúpols que passa per davant de les necessitats dels ciutadans del seu país per tal d'ensenyar al món qui mana. És una figura més dictatorial que no necessita la veu dels seus assessors per prendre decisions (de fet no surt cap membre del seu gabinet). Aquestes característiques ben podrien descriure també Frank però l'espectador té més empatia per l'antiheroi americà que pel rus. Segons les entrevistes realitzades a les Pussy Riot després de la filmació de la sèrie, Petrov no arriba a captar l'essència del que realment és Putin perquè Viktor Petrov és més tou i alegre¹⁵.

Al capítol "First dance" (1.4) de *Commander in Chief*, la Presidenta Mackenzie Allen té una cimera amb el President rus Dmitri Karkov. És el personatge més allunyat de la representació de Viktor Porchov i Petrov. Es mostra com un president idíl·lic i impecable, fins i tot amb un tracte cordial amb la presidenta. Durant la primera entrevista amb els periodistes, Dmitri ajuda a la presidenta nord-americana a respondre sobre els dubtes de la seva capacitat de mandat quan durant el dia han dimitit diferents consellers: "el problema no reside en la capacidad de mando de esta mujer, sinó de la capacidad de obediencia del consejero". Tot i això, a partir d'aquest moment comencen a esmolar-se les dents. La Presidenta Allen no deixarà perdre l'oportunitat de parlar sobre la necessitat de llibertat d'expressió davant de l'empresonament de periodistes dissidents. Aquest fet molesta Dmitri Karkov qui es nega a anar al sopar de la recepció d'Estat, i això comportaria un menyspreu a la Presidenta Allen. Només accepta anar al sopar, si els Estats Units ajuda a Rússia a entrar a l'Organització Mundial del Comerç. Mackenzie es mostra d'acord amb el president rus i fins i tot, ignora el protocol per ballar amb ell. És en aquest moment que Karkov es mostra tou i li promet que mirarà de resoldre el problema dels periodistes dissidents. Aleshores, la sèrie

¹⁵ (Bertrand, 2015)

continua en la seva línia idíl·lica de mostrar els presidents sense gaires tensions diplomàtiques, capaços d'arribar a acords sense prendre mesures extremes.

És sorprenent que a totes les sèries els dirigents russos són més flexibles quan tenen una dona davant amb qui negociar que amb un home. I segueixen uns clixés que no han evolucionat: són grans bevedors de vodka, faldillers que no compleixen amb els drets humans i que apliquen la violència indiscriminadament. Tòpics que no han canviat pel fet que a la realitat l'homòleg amb què es basen continua sent el mateix: Vladimir Putin.

CONCLUSIONS

1. Evolució dels presidents

La figura del president dels Estats Units ha tingut una evolució que s'ha donat perquè les èpoques televisives també ho han fet. En la primera etapa de paleotelevisió s'engloben les sèries *The West Wing* i *Commander in Chief*. En elles és difícil veure un punt de crítica sobre les accions del cap de l'executiu. És una figura impossible, ja que el que es busca és donar una lliçó de política als dirigents de la realitat, en el cas concret, a George W. Bush. Totes dues sèries han reforçat aquesta crítica plasman accions que eren d'actualitat en el moment, sobretot amb la temàtica de la lluita contra el terrorisme i la tortura. Doncs, tant Jed Bartlet com Mackenzie Allen conformen l'equip dels polítics més patriotes, més capaços pel càrrec, que comenten pocs errors i els de tracte més proper, fets que deixa en evidència a l'administració Bush.

A mesura que la televisió ha evolucionat cap a la metatelevisió, hi ha un tractament de temes tabús com el sexe. De les sèries polítiques de la mostra formarien part *Political Animals* i *Scandal*. Les dues comparteixen que són les peces que mostren més la vida personal del president, sobretot a la primera temporada en el cas de la sèrie de Shonda Rhimes. El drama ocupa la majoria del temps en detriment de les accions polítiques com poden ser a *The West Wing* o a *House of Cards*.

Els dos presidents d'aquesta sèrie de la metatelevisió, Bud Hammond i Fitzgerald Grant, són infidels a les seves dones i són uns mentiders. La diferència del tractament és que, malgrat que les dues sèries siguin de cadenes d'ideologia progressista, el primer és un president demòcrata i l'altra és un republicà. Tot i que la temàtica és la mateixa en ambdues, *Political Animals*, en estar basada en la història dels Clinton, vol donar una explicació del perquè Hillary no va deixar el seu marit malgrat que

aquest li va ser infidel amb Monica Lewinsky. És una estratègia d'apropament de Hillary a l'espectador. El públic entén que la secretària d'Estat no abandona a Bill Clinton per mantenir junta la família i perquè la unió del matrimoni és millor també pel país. En canvi, amb *Scandal* es mostra un president republicà que només es deixa emportar pels seus sentiments per Olivia Pope, fins i tot posant en perill la seguretat nacional (a la quarta temporada). Fitz és un personatge dur però quan Pope està al mig de l'equació.

Ja a l'última època, l'hipertelevisió, es troba *House of Cards*. Frank Underwood és la figura d'un cínic i d'un psicòpata, l'antítesi de Jed Bartlet. És de tracte fred, solitari i amb un matrimoni de conveniència política. El seu esperit és aconseguir el somni americà a costa del que sigui, fins i tot, d'assassinar. La paradoxa és que, malgrat ser un clàssic antiheroi, l'espectador s'identifica amb ell perquè representa els valors que la majoria de persones volen tenir: superació, èxit, disciplina, cura del físic, etc. També Frank Underwood, a través dels seus monòlegs a càmera, aconsegueix fer còmplice al públic del seus pensaments i de les accions que farà. Ja és un personatge que transcendeix de la pantalla a la vida real. Els creadors han fet un procediment transmèdia amb *House of Card* portant el personatge d'Underwood a interactuar amb els presidents de la realitat.

Per tant, la resposta a la pregunta de com ha variat la representació del cap de l'executiu nord-americà és que **la figura de president dels Estats Units ha evolucionat del dirigent perfecte i ideal, a una figura cínica i, fins i tot, psicòpata.**

2. Discriminacions sexistes

A la mostra hi ha només dues sèries que centrin la seva trama política en dones: *Commander in Chief* i *Political Animals*. Doncs, a l'anàlisi sí que s'ha notat comentaris discriminatoris pel fet de ser dones, sobretot la Presidenta Mackenzie Allen. De fet, la sèrie pretén ser feminista a

causa de reivindicar el paper d'una dona presidenta i mostrar-la forta i capaç de realitzar totes les tasques que del càrrec se'n deriven. Encara que aquesta és la seva intenció, implícitament mostra accions que són masculistes com el rebuig que té el seu home per les tasques que normalment realitza la primera dama (ho troba impropï i humiliant). En canvi a *Political Animals* es mostra a Elaine Barrish molt sentimental i afeblida, a diferència de Mackenzie que és una dona forta i segura.

Rob Calloway no és l'únic que no es troba còmode amb les feines que ha de dur el consort del cap de l'executiu. La majoria de dones excepte Abbey Bartlet, malgrat que no mostren el gran rebuig que Rob per aquestes tasques, tenen grans aspiracions polítiques d'ocupar un càrrec a l'administració per arribar a ser presidentes.

Aleshores, tant a l'audiovisual, com a la realitat, encara queda un gran camí per recórrer per tal de normalitzar que una dona pugui arribar a ser cap de l'executiu.

3. Els temes polítics i el patriotisme

En realitzar el primer visionat s'han classificat els diferents temes que es tracten a les sèries de la mostra en: patriotisme, terrorisme, masclisme, sexe i conflictes internacionals.

En primer lloc, hi ha un alt nombre d'elements patriòtics que surten a les sèries com les banderes o l'escut presidencials que manquen de sentint si no s'analitza els discursos èpics patriòtics. *The West Wing* i *Commander in Chief* són els que adopten un discurs paternalista amb la nació, com s'ha pogut veure. En canvi, *House of Cards* apel·la a ressaltar els components que apropen les diferents comunitats independentment del seu color de pell o el seu gènere, és el missatge de la unió que fa servir Obama. En tot cas, és un aspecte que es ressalta donada la seva funció de agermanar els ciutadans d'un país.

Un altra premissa que es confirma és que les sèries troben en la realitat elements per desenvolupar les seves trames, per exemple la conjuntura de l'11-S va fer que a *The West Wing* es dediqués l'episodi "Isaac and Ishmael" sobre el tractament del terrorisme.

El sexe no és un element que estigui present a les sèries que pertanyen a l'època de la paleotelevisió, ja que era un tema tabú. Sí que es troba en la resta de sèrie que no només mostren relacions sexuals heterosexuals sinó homosexuals, com és el cas de Frank Underwood de *House of Cards*. Tot i això, a la sèrie *Scandal* no es mostra al president tenint sexe amb la primera dama sinó només amb la seva amant, Olivia Pope, a diferència de *Political Animals* on, malgrat que es coneix que Bud Hammond és infidel, només es veu l'escena de sexe entre Elaine i ella.

Per últim, els conflictes internacional que es representen a les sèries continuen sent els mateixos als que s'enfronten els presidents reals: Rússia, Xina, Afganistan, Iran, etc.

4. Els canals de les sèries

La ideologia del mitjà que retransmet la peça audiovisual sí influeix en el discurs d'aquesta. De fet, en la majoria dels casos són un element per fer campanya política en favor del partit que defensen.

Totes les cadenes que emeten les sèries, a excepció de Netflix, tenen una ideologia progressista. *The West Wing* i *Political Animals* són producte de la NBC de clar pensament demòcrata. La primera fins i tot contractava assessors del partit progressista per tal de plasmar a Jed Bartlet, un president idíl·lic que es contraposició a les accions de George W. Bush. A *Political Animals* la intenció és fer una neteja d'imatge a la futura dirigent del partit demòcrata, Hillary Clinton, persona que inspira el personatge d'Elaine Barrish.

Per un altre costat està la sèrie *Scandal* emesa per la cadena demòcrata ABC, la mateixa que la de *Commander in Chief*. El canal

mostra punts de vista diferents entre les dues: a *Scandal* s'aposta per un republicà corrupte i infidel, i a *Commander in Chief*, per una dona demòcrata idealitzada.

Finalment, *House of Cards* és un producte de Netflix que no es declara de cap ideologia política, però té la tasca de fer obrir els ulls a l'espectador de les possibles accions que es duen a terme a la política dels Estats Units, sigui del partit que sigui, tots són cíncics.

BIBLIOGRAFIA

- Albertos, J. L. (2002). La opinión en los periódicos norteamericanos después del 11-S: el derecho a una información discrepante. *Estudios sobre el Mensaje Periodístico*, 8, 13-27. Recuperado el 2016 de 05 de 11, de <http://revistas.ucm.es/index.php/ESMP/article/view/ESMP0202110013A/12715>
- Bar-Tal, D. (1994). Patriotismo como elemento fundamental de la pertinencia de grupo. *Psicología política* (8), 69-85. Recuperado el 02 de 04 de 2016, de <http://www.uv.es/garzon/psicologia%20politica/N8-4.pdf>
- Bar-Tal, D. (1995). La monopolización del patriotismo. *Psicología Política*(11), 41-67. Recuperado el 29 de 03 de 2016, de <http://www.uv.es/garzon/psicologia%20politica/N11-3.pdf>
- Berger, P. L. (1977). *Facing up to modernity* (Penguin books 1979 ed.). Nova York: Basic Book.
- Bertrand, N. (4 de 03 de 2015). Pussy Riot says Putin is even worse than the Russian president on 'House of Cards'. *Business Insider* . Recuperado el 03 de juny de 2006, de <http://www.businessinsider.com/pussy-riot-on-putin-character-in-house-of-cards-2015-3>
- Blanch, D. (2010). Los orígenes puritanos del patriotismo americano. *Foro Interno: anuario de teoría política*(10), 123-135. Recuperado el 14 de abril de 2016, de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3391920>
- Casetti, F. O. (1990). De la paléo- à la néo-télévision. *Communications*(51), 10-24.
- Colomé, G. i. (2012). De Bill Clinton a Josiah Bartlet. De Matt Santos a Barack Obama. . En I. i. Martínez de Albéniz, *De Anatomía de Grey a The Wire: la realidad de la ficció televisiva* (págs. 236-259). Madrid: Catarata.
- EFE. (29 de 03 de 2016). El FBI accede al iPhone del autor de la matanza de San Bernardino. *El Periódico*. Recuperado el 11 de 05 de 2016, de <http://www.elperiodico.com/es/noticias/internacional/fbi-accede-iphone-san-bernardino-apple-5009282>
- Escribano Úbeda-Portugués, J. (2011). *Sistemas políticos constitucionales en el mundo*. Madrid: Aeibius. Recuperado el 03 de juny de 2016, de

https://books.google.es/books?id=ZglZBQAAQBAJ&pg=PA114&lpg=PA114&dq=procedimiento+de+impeachment+eeuu&source=bl&ots=agHmg8nZgj&sig=nHxfsAsMAVatYgz-LyC5XfLBQAU&hl=es&sa=X&ved=0ahUKEwiB-_jThbHMAhWLXBQKH4mDQUQ6AEIRzAH#v=onepage&q=impeachment&f=false

Faus, J. (4 de març de 2015). Washington acusa a la policía de Ferguson de discriminación racial. *El País*. Recuperado el 13 de abril de 2016, de http://internacional.elpais.com/internacional/2015/03/04/actualidad/1425429518_670941.html

Freedom House. (2015). *Freedom in the World: United States*. Recuperado el 03 de juny de 2016, de <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2015/united-states>

Griffith, R. (1987). *The politics of fear: Joseph R. McCarthy and the Senate* (2ª ed.). Amherst, MA: University of Massachusetts Press.

Martínez Lucena, J., & Cigüeña, J. (2015). Entre el psicópata y el política en House of Cards. En A. T. (ed.), *La política en las series de ficción. Entre el cinismo y la utopía* (págs. 21-35). Barcelona: Editorial UOC.

McKenna, G. (2007). *The Puritan Origins of American Patriotism*. London: Yale University Press.

Oltra, J. (1996). *América para los no americanos. Introducción al estudio de las instituciones políticas de los Estados Unidos*. Barcelona: EUB.

Storey, W. (2007). *Us government and politics*. Edinburg: Edinburgh University Press.

Taylor, C. (1996). Why Democracy needs Patriotism. En M. Craven Nussbaum, *For Love of Country: Debating the Limits of Patriotism* (págs. 119-121). Boston: Beacon Press. Recuperado el 26 de 04 de 2016, de <http://isites.harvard.edu/fs/docs/icb.topic1519915.files/WEEK%206/Taylor-Why%20Democracy.pdf>

Xaxàs, X. M. (10 de marzo de 2002). Seis meses de poder absoluto. *La Vanguardia*. Recuperado el 11 de 05 de 2016, de <http://hemeroteca.lavanguardia.com/edition.html?edition=Sup.%20Domingo&bd=10&bm=03&by=2002&ed=10&em=03&ey=2002>

Annex

1. MARC TEÒRIC

Sistema polític dels Estats Units¹⁶

La Constitució dels Estats Units data de 1787 i és la més antiga carta magna que continua en vigor. En els seus 7 articles es detalla l'estructura del sistema polític americà que es fonamenta en la separació estricta dels tres poders. A més, conté 26 emmenes on es recullen els drets del seus ciutadans. La Constitució nord-americana té molta importància no només perquè sigui la segona en redactar-se, sinó perquè és la base on s'assenten tots els sistemes presidencialistes del món. A continuació es detallen la funcionalitat del poder executiu, el legislatiu i el judicial.

1. El poder executiu

El sistema polític dels Estats Units és presidencialista. Per tant, tot el poder executiu recau sobre la figura del president: qui ostenta el càrrec és el cap de l'executiu i el cap de l'Estat. Per això és un sistema monista. A més el mandatari és triat cada 4 anys amb sufragi universal directe i majoritari (també anomenat *first-past-the-post*) i amb un màxim de dos mandats per candidat. El sistema electoral dels EUA provoca un bipartidisme marcat entre republicans i demòcrates. Tot i això, la participació en els comicis és baixa (es troba entre el 45 i el 60%).

Un punt més a tenir en compte és el fet que la Presidència es decideixi amb el vot dels Electors dels Col·legis Electorals. El recompte podria comportar que un candidat sigui president malgrat haver perdut en vots populars. Aquest seria el cas de les eleccions

¹⁶ Ashbee, E. y Ashford, N. (1999) US Politics Today. Manchester: Manchester University Press

Oltra, J. (1996) America para los no americanos: una introducción al estudio de las instituciones políticas de los EEUU. Barcelona, EUB.

del 2000 entre George W. Bush i Al Gore¹⁷. El candidat demòcrata va guanyar amb el 48,38% dels vots populars contra el 47,87% del candidat republicà, però va perdre amb una diferència de 5 vots electorals. Els resultats en les eleccions executives són força ajustats però suficients per tenir la mateixa legitimitat que el Congrés en les seves eleccions legislatives.

El president i la seva administració

El president disposa d'un gran personal a la seva administració. De fet, ell també és el cap d'aquesta branca. L'àrea executiva es classifica en tres òrgans (figura 7):

- El **vicepresident**, que també es cap del Senat, és triat tàndem del president per anar a les eleccions (bitllet). Normalment s'acostuma a buscar un perfil oposat al candidat a l'executiu per atreure més votants. Efectua un paper molt important dins l'administració, ja que en cas de renúncia, incapacitat, destitució o mort del president seria ell qui ocuparia el càrrec de cap de l'executiu i realitzaria les seves funcions.
- El **gabinet** a diferència del sistema polític espanyol, no és un òrgan col·legiat. No prenen decisions per mitjà d'un consens sinó que cadascú respon per la seva àrea de treball. Està format bàsicament per secretaris d'Estat (a Espanya equivaldrien als ministres) que són nomenats pel president i són ratificats pel Senat per majoria simple. Responen directament al cap de l'executiu, ja que els pot destituir en el moment que ell convingui. Són càrrecs de confiança, per aquest fet no cal que tots siguin del partit del Govern(*spoil system* o clientelisme) . Doncs, és comú

¹⁷ (Freedom House, 2015)

veure un govern amb secretaris del partit contrari o bé, que siguin independents.

- L'**oficina executiva** és la part més administrativa de l'executiu. Són equips de treball que recolzen les àrees de comunicació, de seguretat, etc. El càrrec més important que es desprèn d'aquest sector és el Cap del Gabinet de la Casa Blanca. Les seves funcions varia d'un president a un altre, però sovint és l'encarregat de triar el personal de la Casa Blanca, de negociar amb el Congrés de manera extraoficial o de controlar el ritme de la informació que es transmet als mitjans de comunicació. Tot i considerar-se la mà dreta de l'executiu, el seu càrrec no cal que sigui ratificat pel Senat.

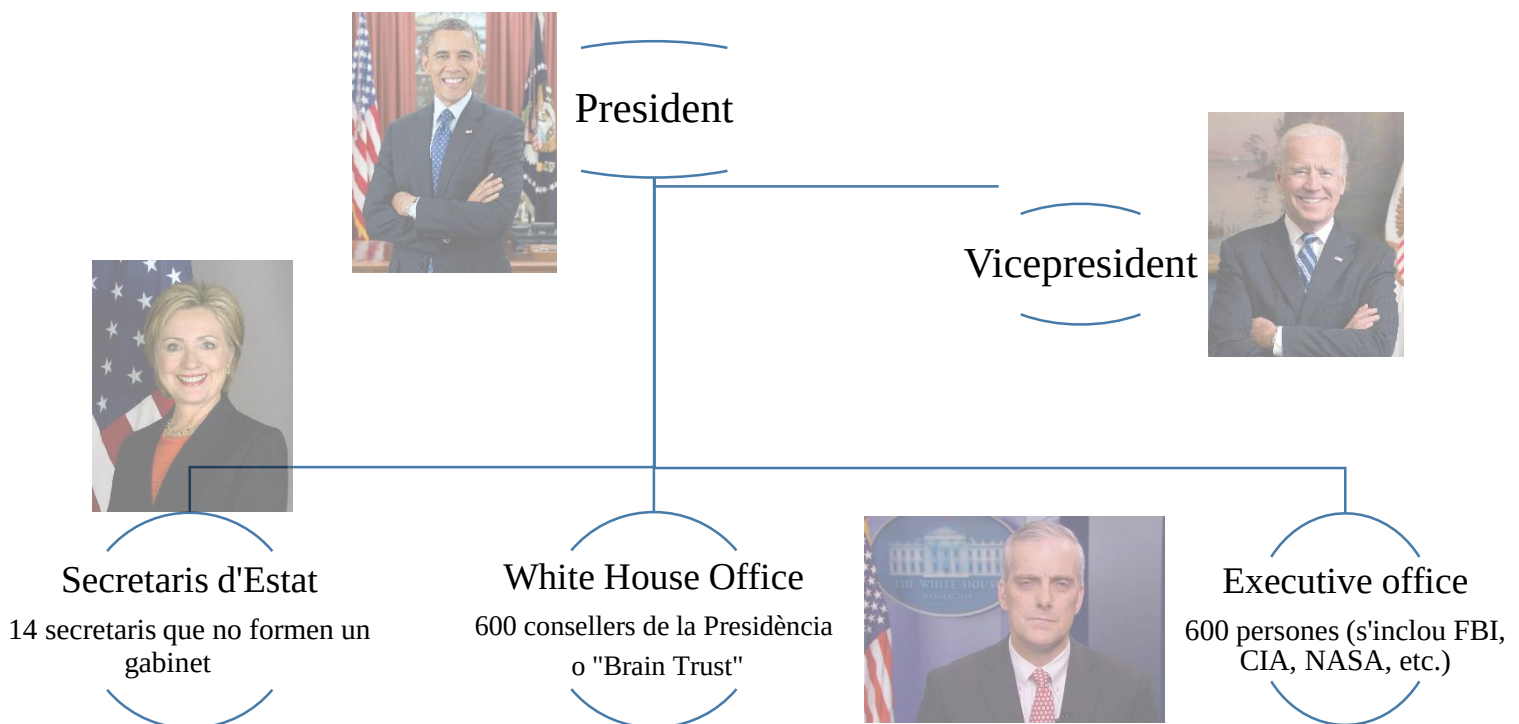

Figura 7: Organigrama del poder executiu dels Estats Units. Realització: pròpia

Funcions del president dels Estats Units

A diferència d'un sistema parlamentari, el cap de l'executiu dels Estats Units no té el dret d'elaborar lleis. Això és a causa de la rigidesa en la separació de poders. L'única manera que disposa és la influència que pot exercir sobre el Congrés a través del dret de missatge a la càmera.

El president "de tant en tant podrà...recomanar [al Congrés] les consideracions, com mesures, que jutgi necessàries i convenients" Secció 5 de l'article II de la Constitució dels Estats Units¹⁸.

El Cap de l'Executiu demana al president del Congrés per fer una crida als congressistes sobre la necessitat de realitzar alguna reforma o llei. Aquest punt implica que no pugui crear-ne però sí pot exercir un vet a la reforma. El Congrés necessitaria una majoria de 2/3 tant de la càmera dels representants com del Senat per aixecar el vet. També el president pot exercir aquest interdicte en no signar la llei en 10 dies, ja que queda suspesa després d'aquest període. Però una vegada que s'aprova, té el deure de controlar la seva implementació.

Una de les tasques més importants que ha de realitzar és dirigir la política exterior a través de negociar els tractats i ratificar-los, a més de nomenar els seus ambaixadors. Aquest punt no és competència única del president sinó que el Senat ha de donar el vistiplau en tots els casos. Per això, l'executiu ha de comptar amb una majoria de 2/3.

¹⁸ Literalment: "He shall from time to time... recommend to their Consideration such Measures as he shall judge necessary and expedient"

La política de defensa també és un quefer del president principalment perquè és el Cap dels Exèrcits dels Estats Units. De manera que té la potestat d'enviar tropes a l'exterior en la seva definició de l'estratègia militar. No vol dir que pot declarar la guerra, ja que això és una competència del Congrés que ha d'aprovar la declaració. Si no s'arriba a ratificar, l'armada ha de tornar al país en un període màxim de 60 dies.

En matèria legislativa, les negociacions –sovint de forma extraoficials– són convenientes per poder governar. El president té pocs mecanismes d'influència sobre els congressistes, ja que, a diferència d'un sistema parlamentari o d'Estats semi presidencialistes, no té la competència de dissoldre les càmeres perquè ha estat triades directament per l'electoral. A part de poder exercir un vet sobre les lleis o fer una crida per realitzar una reforma no té cap més paper en matèria legislativa.

Podria passar que un president comptés amb una majoria en contra al Congrés a causa que l'electorat és inconstant en el vot. Una persona podria votar el partit republicà a les eleccions executives i a les eleccions legislatives al partit demòcrata (seria un *Split ticket*). Per tant, en no haver-hi disciplina de vot seria un inconvenient perquè el president només pot intuir el recompte de vots per aprovar una llei, però no ho sap amb certesa.

És a aquest punt on les negociacions prenen gran importància. El president té la capacitat d'influir en les votacions a través del seu poder de nomenament dels càrrecs o alhora de realitzar els pressupostos on podria incrementar la partida a un territori. El Cap de l'Executiu intentaria negociar amb els congressistes que poguessin recaptar gran nombre de vots a les dues cambres, ja sigui perquè són líders d'algun Caucus (com el Congressional

Black Caucus) o perquè, a causa del seu càrrec al Congrés poden moure els vots d'un lloc a un altre. Del resultat favorable de les negociacions que han garantit una bona governabilitat, el president podria patrocinar els congressistes que les han facilitat en les eleccions legislatives. Això beneficiaria el candidat en la seva reelecció.

En matèria judicial, el president té el "dret de gràcia" o el poder d'alterar o anul·lar qualsevol sentència penal de qualsevol tribunal federal. No cal que aquesta decisió passi pel Congrés per a que sigui aprovada, ja que és un dret personal del president. A la història, el cas més sonat és el poder de gràcia del president Gerald Ford atorgat a l'expresident Richard Nixon abans del seu processament penal pel Cas Watergate.

2. El poder legislatiu¹⁹

L'article 1 de la Constitució dels EUA concedeix els Poders Legislatius establerts a la Carta al Congrés del Estats Units i el divideix en dos càmeres²⁰:

Càmera dels Representants

És una cambra de representació poblacional, ja que els escons es reparteixen segons els habitants de la Unió Federal. Els 435 congressistes que hi treballen tenen un control electoral superior als països amb altres sistemes perquè el seu mandat només dura 2 anys. Tot i això, el president, a causa de les negociacions, dóna suport a certs congressistes per animar la seva reelecció. Encara que les eleccions siguin cada dos anys, el percentatge de representants és del 80%.

¹⁹ (Storey, 2007)

²⁰ ["All legislative powers herein granted shall be vested in a Congress of the United States, which shall consist of a Senate and House of Representatives"](#)

Senat

El Senat dels Estats Units és un òrgan de representació territorial de cadascun dels Estats Federals (100 senadors, 2 escons per cada Estat). A diferència de la Cambra dels Representats, les eleccions es celebren cada 6 anys en el seu Estat d'origen, però la renovació es fa de manera progressiva, un terç del Senat cada 2 anys.

El fet que el seu mandat duri més que el de l'executiu és el motiu principal pel qual el president procura fer aliances perdurables amb els senadors.

Ambdues cambres tenen un sistema electoral majoritari a un volta. És a dir, que el partit que guanya la majoria dels vots, obté tots els escons en jocs. Aquest sistema polític garanteix que els ciutadans hagin d'assistir a les urnes cada dos anys i que cada quatre les eleccions del Congrés coincideixin amb les Presidencials. Aquesta concurrència als col·legis electorals fa que a Estats Units sigui molt comú l'*split ticket* (mencionat al poder executiu).

A diferència del sistema polític espanyol, el Senat té més pes que la Cambra dels Representants. S'explicaria en tant que el seu mandat és més llarg i té l'exclusivitat en certes competències, com el nomenament d'alts càrrecs o la ratificació de tractats internacionals.

Les figures més importants del poder legislatiu són²¹:

- **El president del Senat:** sempre és el vicepresident però les cambres trien a un congressista que el pugui substituir en cas d'absència. Només té dret a vot en cas d'empat de les votacions entre els Senadors.

²¹ (Oltra, 1996)

- **El president de la Cambra dels Representants:** és un dels membres del partit majoritari. Al igual que a Anglaterra, se l'anomena *speaker*.
- **Els grups polítics:** només dos partits han aconseguit sempre una representació al Congrés, el demòcrata i el republicà. Els seus congressistes no tenen disciplina de vot.
- **Les comissions:** n'hi ha de caràcter permanent que s'encarreguen de la feina legislativa, especials per investigar trames i mixtes amb les dues cambres.

Les funcions dels Congrés

En la secció 8 de la Constitució s'especifiquen les facultats de les cambres.

- El Congrés té competència exclusiva de recaptació dels impostos però el president pot elaborar un projecte de pressupost
- Ha d'habilitar i mantenir una armada
- Té la facultat única de declarar la guerra
- Legislar i expedir lleis que siguin necessàries per a l'execució del seu poder i que estiguin recollides a la Constitució.

El Congrés té uns mecanismes de control per influir en les gestions dels president. Les partides de política exterior i defensa dels pressupostos han de passar per l'aprovació de les dues cambres, com també els nomenaments dels ambaixadors i dels Secretaris d'Estat els ha d'aprovar el Senat. La ratificació dels Tractats també és competència d'ambdues càmeres. A més, en tenir l'exclusivitat legislativa poden vetar les demandes de llei que pugui fer el president. En alguns casos, quan la proposta es formula i s'obre el període de debat previ, molts congressistes abusen del seu torn de paraula per dilatar el moment de la

votació i així passar la data límit per aprovar-la. Un exemple d'aquest moment va ser el senador republicà Ted Cruz amb gairebé 22 hores de parlament per evitar les votacions de la proposta de llei "ObamaCare".

El sistema polític dels Estats Units garanteix una separació de poders rígida. Cosa que impedeix que el president pugui dissoldre les cambres legislatives, ni el Congrés pot destituir el Cap de l'Executiu. Tot i això, les cambres tenen el procediment conegut com "*impeachment*" que seria semblant a una moció de censura en el nostre sistema polític²². A través del *impeachment* es demana la responsabilitat del president en cas d'un delictes greu com un cas de corrupció, traïció o crim contra l'Estat. Aquest no és un procediment penal sinó d'investigació per tal de treure-li, si cal, la immunitat que té davant la justícia. Per obrir aquest procés cal una majoria simple a la Cambra dels Representants i, per aprovar-ho cal un terç al Senat. Tot i això, el Representants presenten les proves del possible delictes resultats de la seva investigació, i és competència exclusiva del Senat el judici polític del Cap de l'Executiu. En el cas concret del jutjament del president, presideix el Senat el president de la Cort Suprema per tal de garantir una imparcialitat, ja que si ho fes el Vicepresident (també cap del Senat), en cessar el president, ell hauria d'ocupar el càrrec²³.

Als Estats Units hi ha hagut 3 casos on el procés s'ha tirat endavant l'*impeachment* contra el president, però cap ha acabat en destitució. El primer va ser el 1868 amb Andrew Johnson que va quedar absolt de l'acusació de crims i faltes greus. El segon va ser Richard Nixon per la seva complicitat en l'espionatge del republicans als demòcrates en el Cas Watergate (1972). Nixon

²² (Escribano Úbeda-Portugués, 2011, p. 114)

²³ (Oltra, 1996, p. 100)

va renunciar el 1974 abans que el procés conclogués. El tercer i últim president fins la data amb un procediment obert va ser Bill Clinton. Fou acusat de perjuri i obstrucció a la justícia en mentir que no havia tingut relacions sexuals amb Monica Lewinsky. Clinton va quedar absolt perquè no es van aconseguir els vots suficients per aprovar l'*impeachment* al Senat. En tot cas, com ja s'ha mencionat, si aquest procés acabés en destitució, el Vicepresident hauria d'ocupar el càrrec i les funcions del cap de l'executiu.

3. El poder judicial

Als Estats Units el poder judicial consta de dos nivells: el federal i l'Estat. En el primer, les lleis són aplicades per a tots els ciutadans nord-americans, en canvi amb el segon les normes jurídiques varien d'un Estat a un altre.

El poder judicial queda emmarcat en l'article III de la Constitució dels Estats Units. En la secció I estableix que l'òrgan màxim on s'estableix el poder és en el Tribunal Suprem i en segona instància, en les Corts inferiors que el Congrés vulgui disposar.

A més, per tal que els jutges, tant del Tribunal Suprem com de tribunals inferior, puguin mantenir la seva independència ostentaran càrrecs inamovibles i amb salaris que no se'ls podran abaixar –sempre i quan el seu comportament sigui correcte. Un jutge només pot deixar de formar part del Tribunal Suprem si mort, renuncia al càrrec o bé, se l'aprova un procediment d'*impeachment*.

El Tribunal Suprem consta de 9 juristes. A 8 d'ells se'ls anomena *Associated Justices* i al cap d'ells *Chief Justice*. De fet, com explica Joaquin Oltra²⁴, és normal que el cognom del cap es faci

²⁴ (Oltra, 1996, p. 142)

servir per anomenar el tribunal. Per exemple, the Warren Court o de The Burger Court.

El nomenament dels jutges federals l'efectuen tant el Congrés com el president dels EUA. El Cap de l'Executiu proposa un jutge, el Senat el confirma, i per últim, el president el nomena. En ser càrrecs vitalicis, el Senat s'implica molt en l'estudi de la persona proposada, ja que podria alterar el funcionament del Tribunal depenent de la ideologia que tingui.

A diferència del sistema polític espanyol, la rigidesa de la separació de poders fa impossible que a l'executiu hi hagi una secretaria que tingui la capacitat del Ministeri de Justícia o el Consell General del Poder Judicial. De fet, *L'Administrative Office of the United States Courts* és l'encarregada de les competències que tindria el Ministeri de Justícia espanyol, però depèn del poder judicial. Encara més, el nomenament del seu director i sotsdirector el fa el Tribunal Suprem. Aquesta oficina té competències administratives com preparar els pressupostos del poder judicial però amb l'excepció del Tribunal Suprem que es fa a part²⁵.

El Poder Judicial també té una capacitat legislativa autoregulada. Les normes processals les realitza el Tribunal Suprem sense modificacions per part del Congrés.

Als Estats Units n'hi ha 3 nivells de tribunals constitucionals i 4 nivells en l'àmbit Estatal (figura 8). Els processos judicials federals segueixen el camí de tribunals de districte a tribunals de circuit. El Tribunal Suprem actua com a última instància sempre que s'accepti que al cas li cal una altra revisió, encara que normalment no s'arriba a més dels Tribunals d'Apel·lació. Els de jurisdicció Estatal tenen més línies per l'apel·lació. També hi ha

²⁵ (Oltra, 1996, p. 148)

un Tribunal de primera instància, després un tribunal d'apel·lacions i el Tribunal Suprem de l'Estat. D'igual manera que en la jurisdicció federal, l'última instància és el Tribunal Suprem dels Estats Units sempre i quan el cas sigui acceptat.

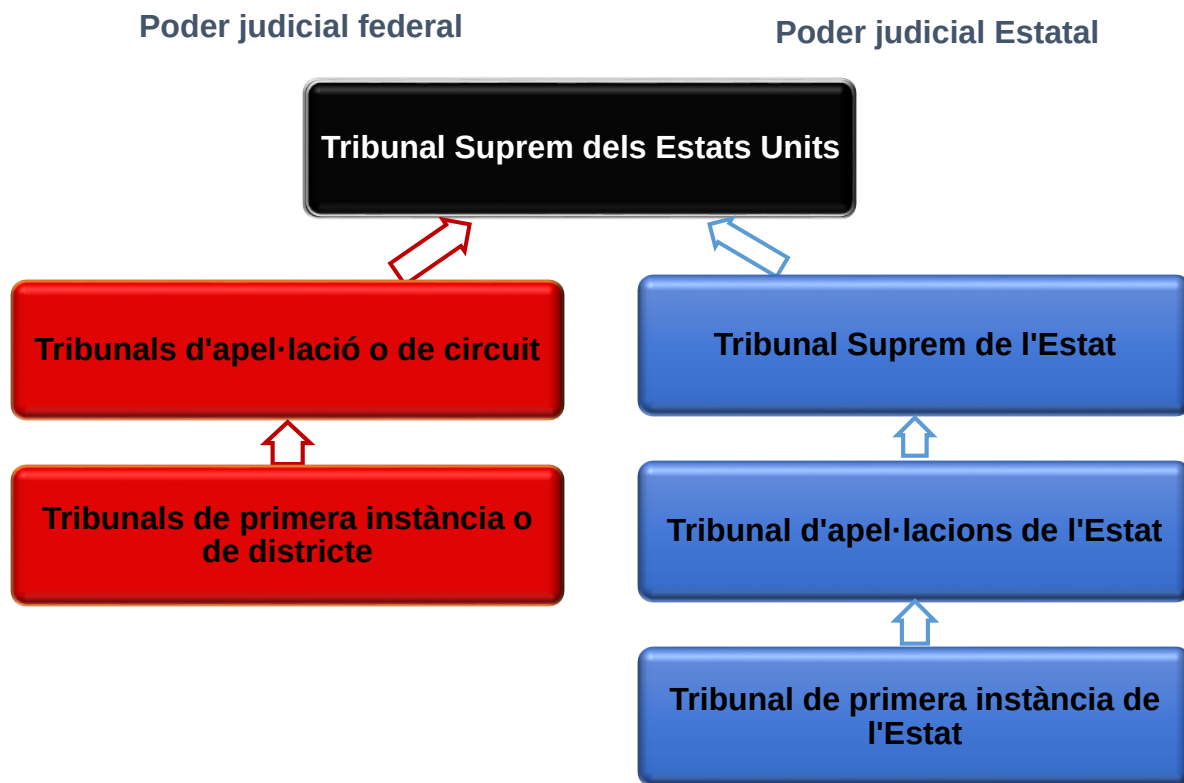

Figura 8: Estructura del poder judicial dels EUA. El Tribunal Suprem dels EUA és l'última instància d'apel·lació en el poder judicial federal i Estatal americà. Realització: pròpia.

Com senyala Joaquin Oltra, el Tribunal Suprem rep uns cinc mil casos a l'any però només es seleccionen entre cent-cinquanta i dos-cents. Per a que un cas procedeixi a aquest tribunal, els jutgen exposen perquè volen tractar aquell cas i en les votacions cal que hi hagin 4 a favor.

El Tribunal Suprem encara conserva el seu formalisme. El dia de la vista del judici, els magistrats vesteixen de toga negra i entren a la Sala del Tribunal a les 10 del matí en punt. El president del Tribunal Suprem s'asseu al centre de la taula i la resta en ordre

d'antiguitat. Els advocats també vesteixen d'una manera més clàssica. El dia de la vista jutges ja saben que diran els lletrats perquè han passat el seu informe i només es dediquen a realitzar les preguntes pertinents.

Alhora d'exposar la seva opinió sobre el cas, el primer en fer-ho és el cap del Tribunal, però en canvi és l'últim en votar. Si ell pertany a la decisió de la majoria és ell qui tria qui redacta la sentència. Si la seva votació pertany a la minoria, el jutge amb més antiguitat és qui decideix qui redacta. Aquest punt és molt important perquè la redacció crearà una jurisprudència amb la ideologia de qui ho redacti. En l'escrit s'ha d'incloure tant els raonaments de la majoria com els de la minoria²⁶. Per últim, encara que un jutge hagi votat amb la majoria no significa que estigui d'acord amb els seus arguments, per tant també s'ha incloure la seva opinió a l'escrit.

²⁶ Per conèixer més: <https://www.youtube.com/watch?v=7sualy8OiKk>

Patriotisme²⁷

Totes les nacions tenen el patriotisme com una valor essencial perquè, com explica l'acadèmic israelià Daniel Bar-Tal, la seva funció és d'unitat, cohesió i mobilització dels diferents grups que les formen. Es reforça el sentit d'unitat dels seus membres.

“El sentido unidad por medio del patriotismo es importante puesto que una nación puede comprender una variedad de actitudes, metas, valores, ideologías e incluso orígenes étnicos, razas o religiones. Por tanto el patriotismo es un factor clave para proporcionar unidad. Esto es la base de semejanzas y refuerza la integración, al resaltar los intereses, destino y aspiraciones comunes” (Bar-Tal, La monopolización del patriotismo, 1995) .

Malgrat que sigui un fet important no totes les nacions apel·len d'igual manera a aquest valor. Així doncs, el nivell de patriotisme dels ciutadans ve marcat per com s'identifiquen amb la nació i de l'ús que l'Estat faci servir de les eines patriòtiques. Segons Charles Taylor²⁸, qualsevol democràcia necessita del patriotisme per tal de pal·liar l'alienació causada per les desigualtats d'aquestes societats. Els actors troben un element comú o un benestar dins la nació que els farà participar de la vida política. En resum, la identificació dels ciutadans genera un compromís d'intentar un bé comú per al conjunt que forma la nació, i això s'aconsegueix a través del vot.

Daniel Bar-Tal identifica dos tipus de patriotisme: el positiu i el negatiu. El primer és el que s'ha descrit més amunt, aquell pel qual els ciutadans tenen un sentit de pertinença a l'Estat-Nació. Del negatiu se'n desprenen dos elements: el *chauvinisme* o *jingoisme* i el rebuig d'un grup per un altre que pot provocar conflictes i violència entre les nacions. El *chauvinisme* és la limitació del concepte de patriotisme a

²⁷ (Bar-Tal, 1995) i (Bar-Tal, 1994)

²⁸ (Taylor, 1996)

través de la seva definició amb un certs valors, normes, ideologies o metes. Així si alguna persona no compleix amb els "requisits" se l'exclou de ser patriotes encara que se sentin identificats amb la nació o Estat. Se'ls anomena no-patriotes. Aquest últim tipus negatiu representa una clara monopolització del patriotisme (Bar-Tal, 1994)²⁹.

Per tant, el primer punt negatiu podria ser actes xenòfobs o racistes que sovint acaben en actes de violència. Per exemple, les onades de protestes a Ferguson (Missouri) contra el racisme després de l'assassinat de Michael Brown el 9 d'agost del 2014 a mans de la policia, tot i estar desarmat. En aquest cas fins i tot Washington es va posicionar en a favor dels manifestants que exposen una discriminació racial a la justícia³⁰.

El *chauvinisme* o monopolització del patriotisme és, segons Berger³¹, l'aspecte que més es dona als Estats Units. Es realitza a través de la vinculació a una ideologia política concreta: el capitalisme liberal.

"Cada nord-americà no només estima el seu país, sinó que deu lleialtat a la seva ideologia oficial "³²

És a dir, arran d'aquesta tendència de lleialtat a la ideologia oficial del capitalisme, fa que hi hagin creences anti-americanes. Serien, per exemple, els que defensis idees socialistes, concreta Berger. De fet, d'aquí és després el Maccarthisme o la cacera de bruixes que es va produir als Estats Units entre 1950 i 1956. En un context marcat per la Guerra Freda, el Senador Joseph McCarthy va iniciar una campanya en contra de totes aquelles persones comunistes o sospitoses de ser-ho acusant-les d'espies de Rússia. Va crear un comitè al Senat on s'investigava a un gran nombre de nord-americans. Com destaca

²⁹ (Bar-Tal, Patriotismo como elemento fundamental de la pertinencia de grupo, 1994)

³⁰ (Faus, 2015)

³¹ (Berger, 1977, p. 163)

³² "(...) every American will not only love his country but owe allegiance to its official ideology" (Berger, 1977, p. 163)

Robert Griffith³³, es van realitzar uns 455 interrogatoris i 157 investigacions entre 1953 i 1954. Els que eren assenyalats van ser inclosos en llistes negres d'anti-patriòtics que els dificultava aconseguir una feina, treure's el passaport i, sovint estava sotmesa a diferents interrogacions i a vigilàncies. L'etiquetatge suposa una voluntat de les comunitats d'evitar aquelles característiques que els puguin excloure. Com argumenta Bar-Tal, condueix a culpar a un grup que es considera anti-patriòtic de les desgràcies que pugui tenir la nació. És la recerca d'un boc expiatori. Per això, el punt més crític de la monopolització del patriotisme és que pot portar a un totalitarisme, com en el cas de l'Alemanya nazi (Bar-Tal, 1995, p. 53).

La actitud de classificar el que significa ser patriòtic va ser conduït per l'auge del que George McKenna en diu "puritarisme" (McKenna, 2007). A part de comportar una depuració en les estructures religioses, de manera general és la voluntat de relacionar la fe amb la política. La identitat patriòtica era vista des de la religió i les accions polítiques eren percebudes com a comeses que Déu havia donat als dirigents nord-americans:

La idea puritana de un acuerdo santo entre la comunidad humana y dios siempre tuvo una presencia destacada en el pensamiento americano, siendo la base de y la esperanza para el establecimiento de una nación justa...desde mediados del siglo diecisiete los habitantes de Nueva Inglaterra se habían convencido de que eran un pueblo con una "tarea" especial en el Nuevo Mundo³⁴.

Doncs, el puritarisme explicaria la famosa frase de Ronald Reagan: "Jo, en el meu interior, sempre he pensat que Amèrica tenia un lloc especial en l'esquema diví de les coses, distingida com una terra promesa³⁵".

³³ (Griffith, 1987, p. 213)

³⁴ (Blanch, 2010)

Traducció de Daniel Blanch en Blanch, D. (2010). Los orígenes puritanos del patriotismo americano. Foro interno: anuario de teoría política, (10), 123-135

³⁵ Liralment en anglès: "I, in my own mind, have always thought of America as a place in the divine scheme of things that was set aside as a promised land"

Aquest discursos puritaristes portaven a argumentar que els desastres del país eren propiciats per mals externs als Estats Units (sobretot a partir dels mandats de Reagan, George H. W Bush i George W. Bush). Fet que es repeteix a partir dels Atemptats de l'11 de setembre de 2001. Aquesta és la segona conjuntura de la història de Nord-Amèrica on es classifica els seus ciutadans entre patriotes o anti-patriotes. Així ho destacava Xavier Mas de Xaxàs al suplement Revista de La Vanguardia:

"Estos miedos e incertidumbres han potenciado los valores más tradicionales de la sociedad estadounidense. Los americanos creen que la religión es más necesaria que nunca, que la familia es un pilar esencial de su vida, que el Gobierno debe hacer la guerra donde sea y que el nacionalismo es el motor de la paz y la prosperidad. Bajo este prisma no se aprecia ninguna de las críticas recientes, procedentes, sobre todo, de Europa, acerca del unilateralismo y el militarismo del presidente Bush" (Xaxàs, 2002).

Un mes més tard, el 26 d'octubre es començaren a reajustar els nous límits del patriotisme amb l'aprovació de la USA Patriot Act, i durant els quatre mesos posteriors a l'atac, els serveis d'intel·ligència dels EUA havien investigat 435.000 denúncies per "activitats anti-americanes" (Albertos, 2002, p. 18). Els poders dels militars es van incrementar i els seus tribunals podien realitzar jutjaments als que ells consideraven terroristes estrangers.

Tot va propiciar una reducció de llibertats ciutadanes, i va convèncer a molts mitjans que l'autocensura era necessària.

"La cruzada colectiva contra el terrorismo está significando actualmente un importante déficit en algunas libertades cívicas, lo cual repercute de modo especial en las posibilidades de ejercer plenamente el derecho a la información en cuanto valor universal

atribuible a todo ser humano y, de manera especial, a los profesionales del periodismo” (Albertos, 2002, p. 14).

El debat sobre el límit de la seguretat nacional front la persecució del terrorisme continua. De fet, el Govern els EUA va demanar a Apple un mètode per poder accedir al telèfon d'un terrorista de San Bernardino. La companyia de Cupertino es va negar davant la petició perquè podrien vulnerar la seguretat de tots els seus clients d'Iphone. El Departament de Justícia va insistir que el fet era “prioritari” per tal de protegir la seguretat nacional i la ciutadana³⁶. Aquest cas, com molts altres, és un reflex de com el Govern nord-americà recorre al que ells han definit com a “patriotisme” i ho sobreposen a les llibertats individuals i col·lectives dels seus ciutadans.

³⁶Notícia del 29 de març de 2016 publicat al Periódico de Catalunya: (El FBI accede al iPhone del autor de la matanza de San Bernardino, 2016)